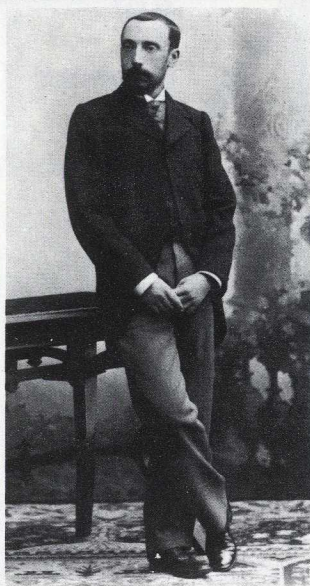
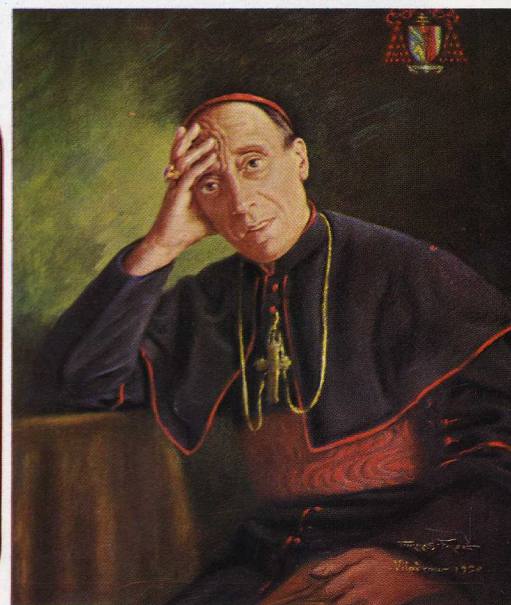

SERRA D'OR

octubre 1968

Francesc
Vidal i Barraquer,
1868/1943

SERRA D'OR

EL LECTOR DIU...	1
Gargots. - Cesc.	7
UNA MICA DE TOT.	9

CENTENARI DEL CARDENAL VIDAL I BARRAQUER

HOME D'ESGLÉSIA. - Miquel Estradé.	15
PARAULES I FETS: UN HOME CRUCIFICAT. - Maur M. Boix.	16
EL CARDENAL, DE PROP. - Joan Viladrich i Viladomat.	17
RECORDS DE FAMÍLIA. - F. Vidal-Barraquer i Marfà.	21
UN RECORD PERSONAL. - Maurici Serrahima.	24
L'EXILI I LA MORT A SUÏSSA. - Ramon Sugranyes de Franch.	27
EVOCACIÓ APASSIONADA. - Ferran Ruiz-Hébrard.	31
AHIR I AVUI: ELS ESCRITS DEL CARDENAL. - Josep Benet.	33
EL CARDENAL I LA CULTURA. - Pere Batlle i Huguet, pvre.	34

PANORAMA

L'ENCONTRE INTERNACIONAL DE COMPOSITORS A MONTSERRAT. - Oriol Martorell.	37
EL CERCLE ARTÍSTIC DE SANT LLUC: 75 ANYS. - J. F.	39
LLENGUATGE I GRAMÀTICA: LA «I» ENTRE ELS DOS COGNOMS. - Eduard Artells.	41
LA FESTA D'ALGEMESÍ. - M. D.	42
LA SINGULARITAT TEATRAL DE BARCELONA. - Ferran de Pol.	47
PREMI DEL DISC CATALÀ. - Àngel Casas.	49
RESTRICCIONS MENTALS: LA DIFICULTAT DE SER CONSERVADOR. - Joan Fuster.	51
PUNT I SEGUIT: AQUELLA UNIVERSITAT AUTÒNOMA... - Joan Triadú.	53
CARNET DE NOTES: POESIA I CANÇÓ O UNA HIPÒTESI DE TREBALL. - Joaquim Molas.	53
EL MELIC DEL MÓN: NENS ANARCÒIDES I VELLETS BIDIMENSIONALS. - J. M. Castellet.	53
TEMPS DE POESIA, a cura de Joan Colomines.	55

LLIBRES: Notes per Joaquim Molas, J. M. Batllori, Joan Alegret, J. M. Benet (i Jornet, Joan Mercader i Lluís V. Aracil.	57
--	----

NOTA PER A PERSUADIR: LA FRUITA DE L'URGELL. - Ernest Lluch.	63
--	----

DISSENY, ARQUITECTURA I URBANISME: DE LA REVOLUCIÓ ESPARTAQUISTA AL (PAVELLÓ DE BARCELONA - David Mackay.	63
--	----

ART: EL MEU HOMENATGE PÒSTUM A JOSEP MOMPOU. - Rafael Benet.	67
Noticiari. - A. C.	70

TEATRE: EL TEATRE A VENÈCIA. - Xavier Fàbregas.	73
---	----

Del món de la cançó i del disc. - Antoni Mirambell.	77
---	----

Edició: Publicacions de l'Abadia de Montserrat
 Director: Dom Maur M. Boix i Selva
 Redacció i administració: Monestir de Montserrat
 Redacció, administració i publicitat:
 Apartat 121 - Barcelona - Telèfon 227 31 66

Preus de subscripció:
 300 ptes. l'any; 160 ptes. semestre;
 a l'estranger, 350 ptes. l'any.
 Preu d'aquest número solt: 30 ptes.
 Números endarrerits, 30 ptes.

Els articles publicats a SERRA D'OR
 expressen solament l'opinió de llurs autors.
 Impressió: Impremta del Monestir, Montserrat
 Gràfiques Marina, S. A., Passeig de Carles I, 149
 Barcelona Dipòsit legal: B. 555 - 1959.

la
 nostra
 portada:

Alguns testimoniatges gràfics sobre la vida del cardenal Vidal i Barraquer, el centenari de la naixença del qual commemorem: el bon alumne dels jesuïtes, "emperador" al Col·legi de Sant Ignasi, de Manresa; el jove advocat que aviat entraria al seminari; el vicari capítular de Tarragona que, en un grup retratat a l'ocasió del Congrés de Música Sacra de Barcelona, l'any 1912, veiem prop dels doctors Torras i Bages i Laguarda, entre altres prelats; una foto de família: amb el seu cosí germà, l'oftalmòleg Ignasi Barraquer i Barraquer; un retrat pintat per Torras-Farell l'any 1930 (reproducció: Batlles); la façana de la seu de Tarragona; el cardenal, en una capella de Sant Pere de Roma.

centenari del cardenal Vidal i Barraquer

home d'Església

El cardenal Vidal i Barraquer va tenir una sort que bé podem qualificar d'extraordinària al nostre país: un tarragoní, arquebisbe de Tarragona. Pot semblar exagerat qualificar de sort un fet d'aquesta índole. A mi també em dol d'haver-lo d'anomenar així, com em dol de dir-ne gràcia, perquè les coses que són com haurien d'ésser no porten ni l'un nom ni l'altre: són senzillament naturals. Però, tot i sabent-me greu, les circumstàncies que acompanyaren el fet no em permeten d'anomenar-lo d'altra manera.

Quedem, doncs, que per sort i per gràcia en el cardenal Vidal es realitzà el procés natural d'accessió a l'episcopat: va ésser bisbe d'aquells qui fins aleshores havien estat els seus. No va haver de canviar de llengua, ni de gustos, ni d'afectes bàsics. Indiscutiblement, aquesta circumstància l'ajudà a ésser l'home d'Església que fou, per sobre tota altra cosa, el cardenal Vidal.

Home d'Església és una denominació que cal explicar. Per a entendre-la en profunditat cal una sintonia: cal ésser també home d'Església. Altrament fóra fàcil que hom l'equiparés a d'altres denominacions semblants i es deixés endur per una analogia enganyosa. Aleshores caldria dir ben clar que ésser home d'Església, en el seu sentit real, no és l'exclusiva dels bisbes en amunt, sinó que cal que sigui una actitud interior de tot cristià, en tant que cristià. Amb aquest nom, doncs, no qualifiquem la burocràcia, l'administració ni el govern eclesiàstics, sinó que el fem equivalent de viure en església. És una actitud de base. Dir d'algué que és home d'Església és creure que té consciència de pertànyer realment a d'altres amb uns lligams tan forts com els de sang, que ens constitueixen homes de família.

«Home de família» és un bon paral·lel, com ho és «home de la terra». És clar que el denominatiu home d'Església té un abast general, de catolicitat: som Església tots aquells qui creiem en el Crist Jesús Salvador, i l'estimem. Això no obstant, no podem oblidar que hem estat introduïts a l'Església per una pila baptismal concreta, i que ens ha nodrit una comunitat concreta; i que la fe no ens arrenca de la família humana ni de la terra, sinó que ens hi referma.

Per això quan algué pot estimar la terra i l'Església sense incompatibilitats de cap mena, el podem tenir per un home afortunat, perquè ha assolit una expressió d'unitat interior pacificadora i fecunda. En canvi, si aquests dos amors semblen incompatibles, caldrà molta categoria espiritual per a no ésser traïdor ni a l'un ni a l'altre.

El cardenal Vidal va ésser, doncs, aquest home afortunat, en poder unir per la base aquests dos amors: estimant la terra, estimava l'Església, perquè era bisbe en la terra on havia nascut. La cosa hauria pogut ésser, per això, planera, però els temps en què va viure la feren difícil. Els interessos que semblaven manifestar els qui governaven l'Església apareixien sovint contraris als interessos de la terra. Els qui governaven la terra no s'estaven de contrariar, quan els convenia, els interessos de l'Església. La situació era delicada i havia d'ésser per força dolorosa. Ara, en visió perspectiva, semblen mentida moltes coses. Tenim, amb tot, prou elements i prou experiència per a comprendre que trobar-se al mig de la situació no era gens còmode.

Pensant en una Església etèria, feta d'homes desencarnats, hom pot creure que com més lligams naturals hagi de renunciar un bisbe, més serà home d'Església. A la pràctica és ben bé a l'inrevés: com menys li'n calgui renunciar, menys difícil d'ésser home d'Església. Sense comptar que és molt fàcil de parlar de

renúncia, però és molt difícil de fer-la. Sovint serà pràcticament impossible. Si trobem algué que confessa càndidament que no li ha costat gens de renunciar a uns valors que creiem irrenunciables, és que probablement no ha posseït mai allò que es vana d'haver renunciat. I aleshores no té gràcia. Ni fecunditat, perquè el desarrelament que duu a una indiferència mesella no augura cap actuació fecunda, en tant que el fet d'obrar ha de partir d'una encarnació inalienable. Però ja se sap, totes les terres donen fills bons i fills que, per no emprar una paraula gruixuda, jo anomenaria uns rellogats.

Però la cosa encara no acaba aquí. El bisbe, com a bisbe d'una Església encarnada, d'un poble concret que viu en la fe, l'esperança i l'amor al Crist els seus valors de poble, ha de treballar per tal de sensibilitzar els seus a l'estima i a la conservació d'aquests valors. I ha de lluitar contra tot intent, vingui d'on vingui, de desnaturalització o d'assimilació abusiva. I aquesta missió cau de ple dins la labor pastoral del bisbe, perquè no és altra cosa que procurar al poble la possibilitat d'ésser autènticament homes de la terra i homes d'Església.

No sempre ha estat entès així pel que fa a Catalunya. Una de les característiques del cardenal Vidal com a home d'Església fou precisament aquest treball. En tots els nivells fou sempre l'home esforçat, de pensament net i de llenguatge clar, que procurava la integració, sense hipocresies ni distorsions, d'aquestes dues realitats que són a l'arrel de tota vida cristiana convinguda: l'amor a la terra i l'amor a l'Església.

La seva postura es prestava a ésser incompresa, a fer sofrir molt, a fer que ell mateix fos titllat de traïdor, o pels uns o pels altres. Com a veritable home d'Església no li era lícit d'eludir aquest sofriment lacerant. Quan deia als seus diocesans que procuraria de consolar-los i d'ajudar-los, si podia, i, si no podia, de participar en la seva pena i de sofrir amb ells, expressava aquesta voluntat ferma de no moure's d'una actitud que, com a home de la terra i com a home d'Església, sabia que era l'única actitud d'un testimoniatge conseqüent.

La terra té una ànima que està per sobre els partits. I si l'Església, perquè és encarnada, s'ha de fondre amb la terra, ha de continuar essent lliure. El Cardenal tenia la convicció, i ell mateix l'expressà més d'una vegada, que l'Església mai no havia d'anar de bracet amb cap partit, ni amb cap dictador, per no semblar que ajudava una determinada política que un poble, o una gran part d'aquest poble, considerava contrària a interessos respectables i a aspiracions no reprovades per la moral o pel dret. Comprendia que quan l'Església es casa amb un partit deixa d'estimar la terra, que és de tots. I es pot tornar tremendament injusta, i la seva labor, estèril.

Aquests fets que el Cardenal blasfemava es donaren més d'un cop en relació a Catalunya. Ell ja ho sabia, que l'Església no són només els homes que hi intervenen. Per això, en el sofriment es mantenia fidel. Però havia de passar pel dol de veure com la fe prima de molta gent que amava el país amb passió no aguantava les incomprendions; i abandonava. L'angoixa que en devia sentir, només la coneix qui l'ha passada!

Anècdotes sobre l'home d'Església que fou el cardenal Vidal i Barraquer, n'hi ha a munts. Totes, però, faran veure que no li fou fàcil de comportar-se com a tal. Li calgué serenitat, capacitat de sofriment, un aguant poc comú i, sobretot, una fe infrangible en la Veritat. — MIQUEL ESTRADÉ.

Roma, Clinica S. Carlo
9. XII. 1965.

En atengar-se el moment de la meua mort, se'm fa intensa ment viva la gran figura del Cardenal Francesc Vidal i Barraquer, arquebisbe de Tarragona, tan injustament exiliat fins a la mort, de la seva diòcesi, i que tantes problemes de patèrn afecte m'ha via dat.

En ésser cret Cardenal vaig fer el propòsit d'esperar el moment oportú per poder conduir les seues venerades despulls a Tarragona, entrant plegats en la nostra estimada Catalunya.

El bon Déu no m'ha atorgat aquesta gràcia. Facci's sempre la seua santa voluntat.

+ J. Anselm M. Card. Albareda

Poc abans de deixar Roma per venir a morir a Barcelona, el cardenal Albareda redactava aquesta nota en què recorda el cardenal Vidal i Barraquer.

El cardenal Vidal i Barraquer, a Montserrat.

paraules i fets

UN HOME CRUCIFICAT

Tot cristià ho és, crucificat. Íntimament, místicament. A l'entranya secreta de la seva existència de cristià. En virtut de la gràcia baptismal, que empelta el seu dolor personal i fratern d'home en la creu, altrament pasqual, de Jesucrist. Així, segons la valenta paraula de sant Pau, cadascun dels cristians esdevé capaç de completar en la pròpia carn el que manca a les sofrències de Crist, pel bé de l'Església; i, per tant, al servei dels homes. Amb altres mots, el batejat, l'home d'Església, està cridat a **cristificar**, a fer eticac en Jesucrist, mitjançant la seva sofrència pròpia, el sofriment del món.

D'una manera més sensible, en un pla moral, el cristià és crucificat pels seus enfrontaments forçosos amb aspectes concrets d'aquest món sovint **munda**, mesquí, que ell, al mateix temps, estima. Essent **al** món, sense ésser **del** món, l'home d'Església ha de mirar-ho i sospesar-ho tot en una dolorosa clau-ridència d'amor. Amb una generositat que no exclou, alhora, la fermesa dels refusos obligats. Fet i fet, sofrirà tant com estimi. En la mesura d'una sensibilitat i d'una intel·ligència potenciades pel misteri de la fe.

Cristianisme vol dir, en realitat, inconformisme. Jesucrist ha sembrat entre els homes l'única revolució permanent. La creu per a un mateix, com a condició i garantia de la sempre nova vitalitat de tots. Senzillament, a base d'acceptar i d'assumir tins al fons, tal com vénen en cada circumstància, les petites o grans situacions conflictives, literalment crucials, i, per això mateix, crucificadores.

El cardenal Vidal i Barraquer, l'home d'Església que amb tota consciència posa la seva missió vital sota el signe de l'amor fratern, quedà pres, tot ell, en una d'aquestes grans crucifixions. Sens dubte, havia patit ja molt quan arribà a escriure que «d'ençà que la Primera Veritat, Crist Jesús, fou clavat a la creu, totes les veritats cristianes són crucificades». Però fou la ferma donació als caires més entranyables d'aquestes mateixes veritats, davant un plantejament desencaixat que l'esqueixava en un impossible contrast de fidelitats igualment urgents, allò que ens porta a venerar-lo avui com un exemple altíssim de vida crucificada.

Ell que, amb tota la lucidesa d'una estimació simplement cristiana, havia escrit també aquestes paraules, tan bellament autodefinidores com alligonadores, encara, i és ben trist, per al nostre món actual: «L'amor sant és desgraciat allà on no pot suportar una altra manera de pensar, de sentir o d'obrar».

Tot un panorama d'autèntica obertura, en creu, en actitud cristiana. De fet, un programa pel qual bé valia, i val, la pena de donar la vida. — MAUR M. BOIX.

el cardenal de prop

per Joan Viladrich i Viladomat

Com són d'inescrutables, els designis de Déu! Déu havia de cridar Francesc Vidal i Barraquer al sacerdoci, però abans volia fer d'ell un home de dret. Ja advocat i passant del senyor Joaquim Almeda, Francesc inicià els estudis al Seminari de Barcelona, sota la direcció espiritual del doctor Torras i Bages. Però l'arquebisbe Costa i Fornaguera desitjà que el seguís i els terminés al de Tarragona. Havent-lo ordenat prevere, mai no li confià cap càrrec parroquial i el volgué a la Cúria; el carregà de nomenaments, fins a fer-lo fiscal i, més tard, el seu vicari general. En morir el senyor arquebisbe (1911), el Capítol metropolità i primat l'elegí vicari capítular.

TOT HO DEGUÉ A L'ESGLÉSIA

El Cardenal, ho podem afirmar, degué tots els seus nomenaments a l'Església. D'altra banda, no els buscà, sinó que hagué d'ésser empès a acceptar-los. Quan li fou comunicada la seva elevació a la dignitat episcopal (ens consta pel borrador guardat i que ens llegí personalment), va escriure al Nunci que ell no se sentia amb forces per a ésser bisbe, i que li demanava, per tant, que deixés sense efecte el nomenament. Monsenyor Ragonesi, sens dubte sabedor de l'estima en què era tingut el doctor Vidal i Barraquer als cercles del Vaticà i pensant en el *volentes quaerimus* (busquem els qui no volen), l'animà a posar-se al servei de l'Església en el lloc que ella li assenyalava. Aquesta correspondència contribuï, sens dubte, a establir un corrent de simpatia i de confiança entre monsenyor Ragonesi i el nou bisbe de Solsona. Confiança que continuà sempre creixent i que es mantingué en tot moment viva fins a la mort del cardenal Ragonesi, el 1931.

Bé és veritat que el doctor Vidal i Barraquer era, ja l'any 1915, senador electiu per la Província eclesiàstica Tarraconense, i que el gener de 1917, per nomenament de la Santa Seu, fou vocal de la Junta mixta per a la revisió i reforma del Concordat. Això li féu sovintejar les anades a Madrid. Tanmateix, sempre rebutjà els «ascensos» que li oferien els polítics amb els quals entrà en relació. El ministre Burgos y Mazo, que no pogué obtenir que el jove bisbe de Solsona acceptés la proposta del bisbat de Cadis, acabà per dir que bisbes de la mentalitat de què ell donava proves, eren els que calien a l'Església i a Espanya. En més d'una ocasió, algun ministre i el nunci mateix proposaren al doctor Vidal i Barraquer, ja arquebisbe de Tar-

1914. El 26 d'abril, diada de la Mare de Déu de Montserrat, Francesc Vidal i Barraquer és consagrat bisbe a la catedral de Tarragona.

En visita pastoral a un poble de la seva diòcesi.

ragona, que es deixés presentar per a la seu de Toledo, i ell no es deixà convèncer.

Cal dir que, amb la mateixa llibertat amb què parlava als polítics, s'adreçava al mateix Papa. Així, en la seva primera visita *ad limina*, l'any 1917, aprofitant la coneixença que Benet XV tenia de les coses d'Espanya perquè havia servit a la Nunciatura de Madrid, cregué pertinent, com a sufragani de la Tarraconense, d'exposar-li un respectuós plany per la inveterada i constant preterició de què hom feia objecte la metròpoli tarraconina, exclosa des de feia tres segles de la porpra cardenalícia que a Espanya algunes seus ostentaven constantment, sense que cap motiu justificés aquesta humiliant *capitis diminutio*. Benet XV, mogut pel to de convenciment i per l'encertat raonament del seu interlocutor, li digué: «Sí, senyor bisbe, té tota la raó, i aquesta preterició serà reparada: Tarragona tindrà cardenal». Poc podia pensar, el doctor Vidal i Barraquer, que aquesta promesa es compliria precisament en ell.

El desembre de 1918 moria el doctor López Peláez. Si era inevitable que els tarraconins amics del doctor Vidal i Barraquer pensessin en ell com a successor de don Antolín, ell, que mirava les coses sota un altre prisma, va escriure al comte de Romanones, president del Consell de Ministres, i li raonà la conveniència que el futur metropolità de Tarragona fos un català; li assenyalava el doctor Guillamet, antic vicari general de Tarragona, lla-

11 de setembre de 1916. Amb el bisbe d'Urgell, doctor Benlloch, i, al mig, el Nunci monsenyor Ragonesi.

Amb el doctor Torras i Bages, en un acte del Col·legi dels Germans de les Escoles Cristianes de Manlleu.

vors bisbe de Còrdova, i el doctor Barberà, que ho era de Palència.

En fer-se pública (març de 1921) la gran notícia de la seva elevació al cardenalat, el doctor Vidal i Barraquer era a Madrid. Des d'allí va escriure al doctor Borràs: «Demanem a Déu que jo sàpiga exercir el cardenalat a glòria seva i en profit de les ànimes, sense vanitat ni vanaglòria per part meua. Estic confús i avergonyit de pensar que n'hi ha tants que valen més i tenen més mèrits que jo. Tot sigui a honor de la seu tarraconina».

EL CARDENAL I EL PODER CIVIL

El fet que el doctor Vidal i Barraquer degué tots els seus nomenaments a la Santa Seu li donava una plena independència enfront del poder civil, i ell l'aprofitava per a tractar els afers d'Església amb els homes d'Estat, fossin monàrquics o republicans, conservadors o liberals, civils o militars. La seva posició constant fou que l'Església deu sempre acatament i respecte al poder constituït, i una decidida cooperació en tot el que sigui promoure el benestar dels ciutadans. Però no tolerava intromissions del poder temporal en el terreny de les coses espirituals, en perjudici dels drets de l'Església. Inclinat sempre a vies de conciliació sense adoptar mai actituds de violència, sinó sempre amb una indomtable fortaleza apostò-

lica, sabia dir, i més d'una vegada hagué de dir-ho, el *non possumus*. Això li costà finalment haver de morir allunyat de la seva Província eclesiàstica.

Aquesta actitud enfront del poder civil es posà ben bé de manifest en els períodes 1923-1929 i 1931-1936. En el primer fou la defensa del dret dels fidels a tenir la predicació i l'ensenyament del catecisme en llengua vernacle, i en el segon la defensa, en el que era possible, dels drets de l'Església, atropellats per una legislació sectària, i sempre, l'oposició a l'actuació persecutòria del poder civil dirigida contra persones i coses eclesiàstiques.

TASCA DIFÍCIL

En el primer període (1923-1929) res no fou deixat d'intentar per tal de molestar el Cardenal i de rendir la seva fermesa i la seva serenitat d'esperit. Des de campanyes de premsa que el calumniaven i li atribuïen actituds polítiques i de conspiració, fins a reiterades gestions diplomàtiques prop del Vaticà, passant per violentíssimes pressions fetes a la seva mateixa persona, que hom volia de totes passades allunyar de la seva seu predilecta, entestat com estava el poder civil a portar bisbes no catalans. No li fou difícil de demostrar la falsedat de les imputacions, i la Santa Seu es pogué convèncer de la rectitud i de la noblesa de la seva actua-

ció episcopal, sempre mansueta, mai no estrident.

Gairebé durant tot el segon període esmentat (1931-1936), pesà sobre el Cardenal l'àrdua tasca de presidir la Conferència de metropolitans. Foren grans els esforços desplegats perquè la legislació republicana i, concretament, el text constitucional, no fossin inspirats per un sectarisme agressiu i hom arribés a una fórmula acceptable per l'Església i que tingués un efecte pacificador entre tots els espanyols. Aquesta fórmula, convinguda entre Alcalá Zamora, Lerroux i Fernando de los Ríos, de part del govern, i el cardenal Vidal i Barraquer i el Nunci, de l'altra banda, naufragà a les Corts constituents. La lluita per la defensa dels interessos de l'Església fou dura i contínua, i desembocà en aquella excepcional declaració col·lectiva de l'Episcopat que, encarregada per la Conferència de metropolitans al cardenal Vidal i Barraquer, fou signada absolutament per tots els bisbes. En ella, després de protestar per la violació dels drets de l'Església i dels fidels, era marcada a grans trets la conducta a seguir, de respecte i acatament al poder constituït, i, al mateix temps, el deure gravíssim de treballar, amb tots els mitjans legals i honestos, per canviar o millorar la legislació persecutòria, i remarcava, encara, la disposició per part de l'Església de continuar treballant per tal d'assegurar, en plena pau i estabilitat, la constitució cristiana del país.

Així s'explica que el Cardenal morís mancat de tota condecoració o honorificació civil, que ell, d'altra banda, no cercava ni volia. Quan el president de la República en persona li oferí (1935) una Gran Creu, el Cardenal li respongué que, per a adornar el seu pit, en tenia prou amb la creu pectoral, que tantes coses diu a un bisbe.

EL METROPOLITA

Però el Cardenal, ensems que arquebisbe de Tarragona, era metropolita de la Província eclesiàstica Tarraconense. Ja pregat, ja per pròpia iniciativa, hagué d'intervenir en afers i en problemes ben delicats de totes les diòcesis. És més, només amb vista a la més gran eficàcia de la tasca pastoral i convenient-se que la unió fa la força, s'escarrassarà sempre a fer obra de conjunt amb els seus Sufraganis en els moviments d'apostolat de tota mena. N'esmentarem només uns quants: Obra d'Exercicis Parroquials, Acció Catòlica, Federació de Joves Cristians, Congregacions Marianes, Balmesiana, Obres del Sant Evangeli, del Culte i de Missions; l'Hospitalitat de Ntra. Sra. de Lourdes, Acció Catequística Interdiocesana, Minyons de Muntanya, i, singularment, les Assemblees sacerdotals, que aplegaven centenars de sacerdots de tota la província eclesiàstica, tan aviat a Manresa, a Montserrat o a Ripoll, etc., com a Tarragona, l'animador de les quals era l'infatigable P. Pijoan, S. J., i que tant contribuïren a mantenir i fomentar l'esperit de germanor i la uni-

Roma, 1921. Imposició del capelo. Els sis nous cardenals són, d'esquerra a dreta: Tachi, Ratti (que ben aviat serà Papa amb el nom de Pius XI), Machi, Vidal i Barraquer, Benlloch i Ragonesi.

tat de criteri i d'acció entre bisbes, clerecia i religiosos de la Tarraconense.

AFANYS PASTORALS

El doctor Vidal i Barraquer, malgrat que no exercí mai el més petit càrrec parroquial, sentia fonamentament la responsabilitat pastoral. És ben coneguda la seva preocupació per l'ensenyament del catecisme. El seu interès pels sacerdots, el posà de manifest durant la guerra civil i durant tot el seu exili. Res no deixà sense intentar per tal de treure'ls de les presons. Captava per enviar intencions als qui podien celebrar missa —la primera partida en quantitat de milers de misses, li fou enviada per monsenyor Montini, de la Secretaria d'Estat—, els trametia almoines i, encara, queviures quan n'hi hagué la possibilitat, ajut que no limità solament als seus diocesans. Aplicava pels seus sacerdots la missa totes les festes de la Mare de Déu en què no l'havia d'aplicar *pro populo*.

L'any 1918, quan l'epidèmia de grip envaï molts arxiprestats de la diòcesi solsonina, el doctor Vidal i Barraquer cregué que era un deure pastoral seu fer-hi acte de presència. Per malaltia dels seus familiars, ell sol emprengué l'anada a Cervera, Berga, Cardona, etc., visità els hospitals i els particulars més greus i necessitats, a judici del senyor rector de cada indret, i els deixà la caritat d'alguna almoïna. El qui escrigué, llavors semi-

narista, i seriosament malalt a casa seva, fou un dels visitats.

Quan encara el fet de tenir tracte amb gent coneguda com a apartada de l'Església, no era com en l'època postconciliar un dels deures sagrats dels pastors, sinó que era vist amb el recel amb què hom en féu retret àdhuc al diví Mestre mateix, ens cal constatar que per al Cardenal no era cap problema. Això sí, ell deia que sempre ho feia amb vista a llur profit espiritual.

Sempre assequible a tothom, en particular als humils, hom li demanava continuament ajut en les necessitats, o col·locació. Cal esmentar l'ajut que al Palau de Tarragona, ja sia prop del Cardenal, ja del doctor Borràs, trobaren uns obrers socialistes presidits pel senyor Pie, per a portar endavant llur empresa, la primera en el ram: «*La Colectiva*» (1926), de cases barates.

LA PROVÍNCIA ECLESIASTICA

El Cardenal sentia plenament la responsabilitat d'ésser el metropolità de la Tarraconense, i féu tot el possible per tal de mantenir i augmentar el seu prestigi, dut al zenit quan es veié aureolat amb l'esclat de la porpra cardenalícia. Era ben sabedor de l'existència del problema Tarragona-Barcelona (parió al de Toledo-Madrid), i creia, com en més d'una ocasió ho havia fet present al Papa, que la so-

lució seria la unió personal, en ambdós casos, de les dues seus veïnes. Si quan fou bisbe administrador apostòlic de Solsona no reeixí a fer-ne una diòcesi, com ell havia proposat, més tard la seva empena com a metropolità fou decisiva. D'ençà de novembre de 1933, Solsona ja no serà *reducent*, sinó seu episcopal de ple dret, igual que les altres set de Catalunya. Cal notar, encara, que el Cardenal continuava mantenint el concepte que el capítol metropolità havia de reunir capitulars procedents d'altres diòcesis de la província eclesiàstica, com ja era tradicional. Ell féu el possible perquè així anés continuant, mentre en tingué la responsabilitat. Ell mateix consagrà quatre capitulars seus: el doctor Serra, bisbe de Canàries (1923), el doctor Gomà, bisbe de Tarassona (1927), el doctor Cartaña, bisbe de Girona (1934), i, finalment, el doctor Borràs, auxiliar seu (1934), la consagració episcopal del qual fou la darrera celebrada sota les voltes de la vetusta seu primada de Tarragona, mentre es dona el cas singular que, de l'any 1939 ençà, totes les altres set diòcesis sufragànies, sense cap excepció, han donat fills nadius a l'Episcopat de l'Església d'Espanya.

COL·LEGIALITAT

Si el Cardenal tenia una idea, li agradava de fer-la surar amb el raonament, no d'imposar-la a la força. Prescrites pel nou *Codex* les Conferències episcopals, ell les sovintejà amb els seus sufraganis, i no es cansà d'insistir prop de monsenyor Ragonesi sobre la conveniència d'implantar les de metropolitans. Era una mena de col·legialitat en petit, que constituïa una més gran garantia d'encert que no la direcció unipersonal. Però aquesta col·legialitat es posà encara més de manifest quan, pesant sobre el Cardenal la greu responsabilitat de presidir la Conferència de metropolitans, la volgué compartida per un Comitè. La seva tasca fou intensa, i les reunions a Madrid sovintejaren a la tardor de 1931, en període constituent, i sempre

Al palau arquebisbal de Tarragona, l'any 1924, amb Alfons XIII, la reina Victòria-Eugènia i monsenyor Tedeschini, el Nunci. Al segon rengle, els generals Primo de Rivera, Barrera i Milans del Bosch.

Desembre de 1928. Parlant al poble de Vimbodí.

que alguna amenaça planava damunt els interessos religiosos i eclesiàstics.

PRECURSOR

El Cardenal fou un profeta. I per l'Antic Testament ja sabem quina és la sort reservada als profetes. Però fou així mateix un precursor: va marcar un camí. Amb el català en el catecisme, en la predicació i en el cant del

COL·LOQUIS A MONTSERRAT

30 novembre - 1 desembre 1968

ELS DRETS DE L'HOMME

Dissabte, dia 30:

A les 19.45:

«Una reflexió, predominantment bíblica, per esbrinar a la llum de la Paraula de Déu el llarg camí de l'home cap a la llibertat i el terme a què té dret d'aspirar.»
P. Miquel ESTRADÉ.

A les 22.30:

«Respostes concretes que l'Església ha anat donant a aquestes aspiracions bàsiques.»
Mn. Joan A. VENTOSA.

Diumenge, dia 1:

A les 9: Pregària del matí.
«Formulacions que dels drets de l'home ha fet la societat.»
Senyor Josep M. VILASECA i MARCET.

A les 11.00: Missa conventual.

A les 12.15: Col·loquis per grups.

A les 3: Col·loqui general. Pregària del vespre i comiat.

Per a la inscripció, adreceu-vos per escrit al Secretari dels Col·loquis del Monestir de Montserrat, indicant les vostres dades: nom i cognoms, edat, professió i adreça. Si algú escriu en nom d'altres, que tingui la bondat d'indicar també llurs dades.

Preu de dormir: 50 pessetes.

Per a l'allotjament, en arribar a Montserrat adreceu-vos al DESPATX DE CEL·LES.

18 d'abril de 1931. Fa poc que la República ha estat proclamada. El Cardenal i el bisbe de Barcelona, doctor Irurita, visiten al Palau de la Generalitat el president Macià, en acte de reconeixement del nou règim.

poble, assegurava una més directa participació dels fidels als actes del culte. El Cardenal, més que imposar des de dalt l'Acció Catòlica, cercava d'impulsar i d'endegar els moviments nats de l'entusiasme popular i maldeva per coordinar, no pas per suprimir. Tot el que fos fer obra de conjunt en el pla episcopal, ja de província eclesiàstica, ja de nivell de tot l'Estat, mereixia el seu entusiasme i el seu esforç més decidit. Humanament parlant, la fi del Cardenal fou la d'un fracassat. Encara en això seguí ben de prop les petjades del Crist.

No poques vegades, durant els últims

temps de la seva vida, ens digué que no es penedia pas d'haver obrat com ho féu, i que si el fet es repetia tornaria a procedir igualment en tot. Ho deia, no pas amb despit, sinó amb tot l'aplom del seu indiscutible talent pràctic i amb la serenor que li donava la seva intensa vida de pietat, abrindada aleshores per la meditació que li permetia la vida de solitari.

Fidel a la seva divisa episcopal «*Diligite alterutrum*», «estimeu-vos els uns als altres», fins i tot perseguit, morí perdonant, beneint, estimant.

JOAN VILADRICH I VILADOMAT.

Una assemblea sacerdotal, a Tarragona, presidida pel doctor Vidal i Barraquer, amb el doctor Guitart, bisbe d'Urgell. Hom hi reconeix també el doctor Borràs, vicari general, i el futur bisbe Cartaïà, aleshores canonge de Tarragona.

records de família

per F. Vidal-Barraquer i Maifà

L'ONCLE

Per a nosaltres el Cardenal era l'oncle: l'oncle, i prou. Convivia amb nosaltres bastant de temps cada any, a casa el meu pare a Sarrià, sigui pels seus afers o, menys vegades, per motius de salut. Les Setmanes Santes, les passàvem a casa seva, al Palau Arquebisbal de Tarragona.

Els primers records es confonen amb els nostres de la primera infantesa. Ja de petits ens agradaven les seves estades a casa, potser perquè sentíem el seu amor per nosaltres. Per haver estat, de menut, molt entremaliat, el divertien les nostres entremaliadures, fins a l'extrem d'ensenyar-nos-en alguna. Això el feia accessible per a nosaltres, infants. Aquesta accessibilitat era una característica molt seva, que afavorí el seu tracte amb les persones que es podien sentir còhibides en presència seva.

Era senzill. Per casa acostumava a vestir com un sacerdot qualsevol, amb sotana negra, i ben sovint portava l'anell amb la pedra girada vers el palmell de la mà. A nosaltres, infants, ens agradava més quan, per motiu del seu càrrec, vestia de vermell o, almenys, amb sotana ribetejada, faixa roja i solideu del mateix color.

Fins als meus dinou anys continuà aquest tracte familiar freqüent amb aquelles estades prolongades a casa, sovint llargues, algun cop de mesos. L'exili ho interrompé, i no ens vam tornar a veure fins al cap de set anys, a Roma.

Com és natural, en fer-nos grans el tracte canvià. Però aquell aspecte que recordava d'accessibilitat i de caràcter alegre, no canvià a pesar de l'exili, com tampoc la mirada viva, ni la rapidesa de la seva ment.

Sempre fou burleta: no pas cruel en les burles, però burleta i bromista, no solament amb nosaltres, sinó també amb els qui el voltaven i amb els seus amics. Mai no malparlava de ningú.

Tenia el do de fer parlar els seus interlocutors sobre el tema que més els interessava. Tothom li contestava amb gust, possiblement per l'atenció i el profund respecte que sempre tenia per les opinions dels altres.

Estimava la discussió en el sentit autèntic de la paraula, i sovint la provocava a casa, entre nosaltres, sobre els temes més diversos. Escoltava, a vegades divertit. Hi intervenia poc: no

més quan dequeia l'interès o s'encallava la discussió, per deixar-nos-la novament a les nostres mans. Podíem discutir de tot, o gairebé de tot, i exposar lliurement les nostres idees. Recordo un dia que, en una d'aquestes discussions, jo defensava un criteri tan avançat, que un dels seus secretaris va intervenir per fer-me callar. L'oncle li digué: «Deixa'l parlar, que els joves tenen dret a exposar el seu pensament».

Bé que jovenets, ell ens tenia una consideració podríem dir-ne social, que segurament només era factible, en aquella època, davant unes ments obertes i tolerants.

UN PRESENT DEL BISBE TORRAS I BAGES: L'ANEL·L DE SANT RAMON

A vegades portava l'anell de sant Ramon. A través de la pedra es veia un esmalt amb la imatge del sant. L'hi

Congregant, al Col·legi de Sant Ignasi, dels jesuïtes, a Manresa.

havia regalat el qui era aleshores prelat de Vic, el doctor Torras i Bages, quan l'oncle fou fet bisbe de Solsona. Va dir-li: «Et regalo aquest anell de sant Ramon, patró de la diòcesi de Solsona, perquè aquí, tu no hi roman-dràs, i així tindràs un record de la teva primera diòcesi». Al cap de pocs anys era arquebisbe de Tarragona.

Francesc Vidal i Barraquer, amb els seus germans Josep i Paula, quan tenia si fa no fa vuit anys.

El doctor Torras i Bages el coneixia bé. Havia estat el seu director espiritual, quan l'oncle estudiava Dret a la Universitat de Barcelona. A més, era antic conegut de la família, com a amic del seu oncle Benet Vidal, Vicari General de l'Arxidiòcesi de Tarragona.

Ja de jovenet, estudiant als jesuïtes de Manresa, l'oncle expressà el desig de fer-se jesuïta. L'avi li digué que fins a haver acabat la carrera no hauria arribat el moment de parlar-ne. Bé que el seu pare morí abans que ell hagués acabat el batxillerat, complí el desig patern i anà a la Universitat. Tingué per companys Prat de la Riba, Moles Ormella, Moragas i Barret, Lluís Serrahima, Bertran i Musitu, Flaquer i Barraquer i tants d'altres. A més d'estudiar, prengué part activa en les lluites universitàries d'aleshores.

En aquell temps, segons que he sabut, més d'una «mamà» el tenia ullat per gendre, i, segons que m'assegurà una senyora, que el coneixia d'estudiant, ballava molt bé — cosa que no crec, car la seva orella per la música era francament dolenta.

Un dia que hi havia ball a casa d'uns amics, al veïnat, ell, ja seminarista, preguntà, estranyat, al meu pare per què no hi anava, i en dir-li aquest

DATES DE LA VIDA DEL CARDENAL FINS AL 1936

1868. — Naixença a Cambrils, el 3 d'octubre.

1880. — Entra al Collegi de Sant Ignasi (jesuïtes), de Manresa.

1881. — Mort de la seva mare, el 31 d'agost.

1886. — Mort del pare, el 28 de desembre.

1887-1893. — Estudis de Dret a Barcelona.

1895. — Entra al Seminari de Barcelona.

1889. — És ordenat sacerdot per l'arquebisbe Costa i Fornaguera, el 17 de setembre. Primera missa, quatre dies després, al Collegi del Sagrat Cor, de Sarrià.

1900. — Doctor en Dret. Fiscal substitut de la Cúria de Tarragona (titular, tres anys més tard).

1907. — Canonge per oposició.

1909. — Vicari general i provisor de l'arquebisbe Costa i Fornaguera.

1910. — Arxiprest.

1911. — Vicari capítular en seu vacant.

1913. — Vicari general i provisor de l'arquebisbe López Peláez.

1913. — Preconitzat bisbe titular de Pentacònia i Administrador Apostòlic de Solsona, per Pius X.

1914. — Consagrat bisbe, a Tarragona, pel doctor López Peláez, el 26 d'abril, pren possessió de la seva diòcesi de Solsona el 23 de maig. Senador.

1915. — Congrés litúrgic de Montserrat.

1917. — Vocal de la Comissió de reforma del Concordat.

1919. — Arquebisbe de Tarragona. Preconitzat per Benet XV el 7 de maig, pren possessió de la nova seu el 4 de desembre.

1921. — Benet XV el fa cardenal, el 7 de març.

1922. — Assisteix al conclave en què és elegit Pius XI.

1931-1936. — President de la Conferència dels metropolitans espanyols.

A Sarrià, cap a l'any 1920, amb membres de la seva família i el doctor Borrás.

que no podia perquè tenia feina, ell afegí: «Ben tonto que ets. Si no fos per la sotana, jo ja hi fóra».

Començà a Barcelona l'exercici de la carrera d'advocat, però aviat la deixà per entrar al Seminari. Fou el Dr. Torras i Bages qui el convencé que es fes sacerdot secular i no jesuïta, perquè, digué, l'Església estava més necessitada de capellans de les seves condicions, que no de religiosos.

La relació amical i de confiança continuà fins a la mort d'aquell gran home, gran sacerdot i bisbe, que fou el Dr. Torras i Bages: potser fou l'home que l'oncle més admirava.

Li agradaven els esports i que els joves en fessin. De jove ell també n'havia practicat. Ja cardenal, esporàdicament, encara dedicava algun moment lliure a la caça, a la finca del Dr. Bofill, i, amb menys freqüència, venia amb nosaltres a nedar al mar. Procurava que no se sabés: de segur que en aquell temps hauria estat considerat poc seriós. Va ésser el primer cardenal del món que volà en avió. Mai no ens havia fet la impressió d'un senyor antiquat.

Bé que tolerant, era enèrgic. Partidari del diàleg i de la negociació, semblava que una escala de valors molt clara condicionés el grau de flexibilitat davant cada problema. Prou ho sabíem nosaltres quan arribaven les notes del col·legi: a vegades el temíem.

El cardenal Ilundain, arquebisbe de Sevilla, tornant de veure Azaña, aleshores president de la República, ens digué: «Quiero que ustedes lo sepan: yo admiro al Sr. Cardenal. Es tal la fortaleza con que defiende a la Iglesia, que en la entrevista con el Sr. Azaña yo pensaba: De aquí vamos a la cárcel. Pero dice las cosas de tal forma, que no sólo se las admiten, sino que le consideran».

«Al final de la entrevista le dije: Sr. Presidente, aunque V. E. con su política persigue a la Iglesia, todos los días rezo en la Misa para que Dios le haga recordar que tiene un alma que salvar».

L'EXILI

El recolliren els cartoixans. Passava temporades a la cartoixa de Farneta, a Lucca (Itàlia), i a la de la Valsainte, prop de Friburg (Suïssa). Quan anava a Roma s'estava a la Procura dels Cartoixans.

L'exili era molt dur per a ell. Havia passat d'una vida activa de govern i de lluita a la soledat d'una cartoixa. Patia per una missió que no podia complir. Altrament, s'enyorava. Segurament el seu extraordinari autodomini i la seva profunda espiritualitat feren possible que un lluitador i home de govern escollís la pau cartoixana. Anys després, un cartoixa de la Valsainte ens deia: «M. le Cardinal a été pour nous un vrai exemple».

I s'enyorava. En els passeigs pels voltants de la cartoixa sovint es dirigia a visitar una família veïna. En preguntar-li el secretari el perquè d'aquelles freqüents visites, li contestà: «Perquè els seus fills em recorden els meus nebots més petits». I jugava amb ells.

Però continuava lluitant i governant, bé que la distància i les limitacions de comunicació amb què es trobava esmorteïen les possibilitats d'una acció més directa.

Montserrat, el monestir que ell tant estimava i que tant l'estimava, comprengué el seu drama espiritual. Tant l'abat Marcet com després l'abat Escarré lluitaren per aconseguir el retorn del Cardenal, i mentrestant encomanaren a tots els monjos que eren a Roma o a Friburg, que tinguessin cura de fer-li companyia, perquè sentís l'escalf de la seva terra i sabés que no l'havien

abandonat. El cardenal Albareda i l'abat Sunyol foren per a ell dos veritables companys.

S'enyorava i patia, però no claudicà.

RETALLS D'UNES CONVERSES A ROMA

L'any 1943, en plena Guerra Mundial, vam anar a Roma per veure'l. Recordem amb exactitud moltes d'aquelles converses.

«Ja veieu com em trobo — ens digué —. Em sabia molt de greu que qualsevol de vosaltres pogués creure que la meva actuació no ha estat com cal.

»Actuant amb la llibertat que m'ha donat la Santa Seu, sempre he obrat davant de Déu d'acord amb la meva consciència i amb coneixement del Sant Pare i de la Secretaria d'Estat. Jo desitjava tornar a Tarragona pels meus capellans, pels meus diocesans i per vosaltres.

»Nosaltres, els últims? — inquirí una de les meves germanes.

»Sí: tots els altres han de passar davant.»

«Quan ja no em tindran, els capellans s'adonaran de tot el que jo he fet per ells.»

«Quina sort, la meua! Tots els Sants Pares que he tingut m'han estimat. Essent com sóc, no hauria pogut viure en desacord amb el Sant Pare, com d'altres.»

Referint-se a la carta colectiva de l'Episcopat Espanyol del 1937, que ell no volgué signar, ens digué:

«Si em tornava a trobar en iguals circumstàncies, procediria de la mateixa manera, perquè, en consciència i davant de Déu, no podia actuar d'altra forma: hauria hagut de renunciar a la meua manera d'ésser i a tota la meua vida passada».

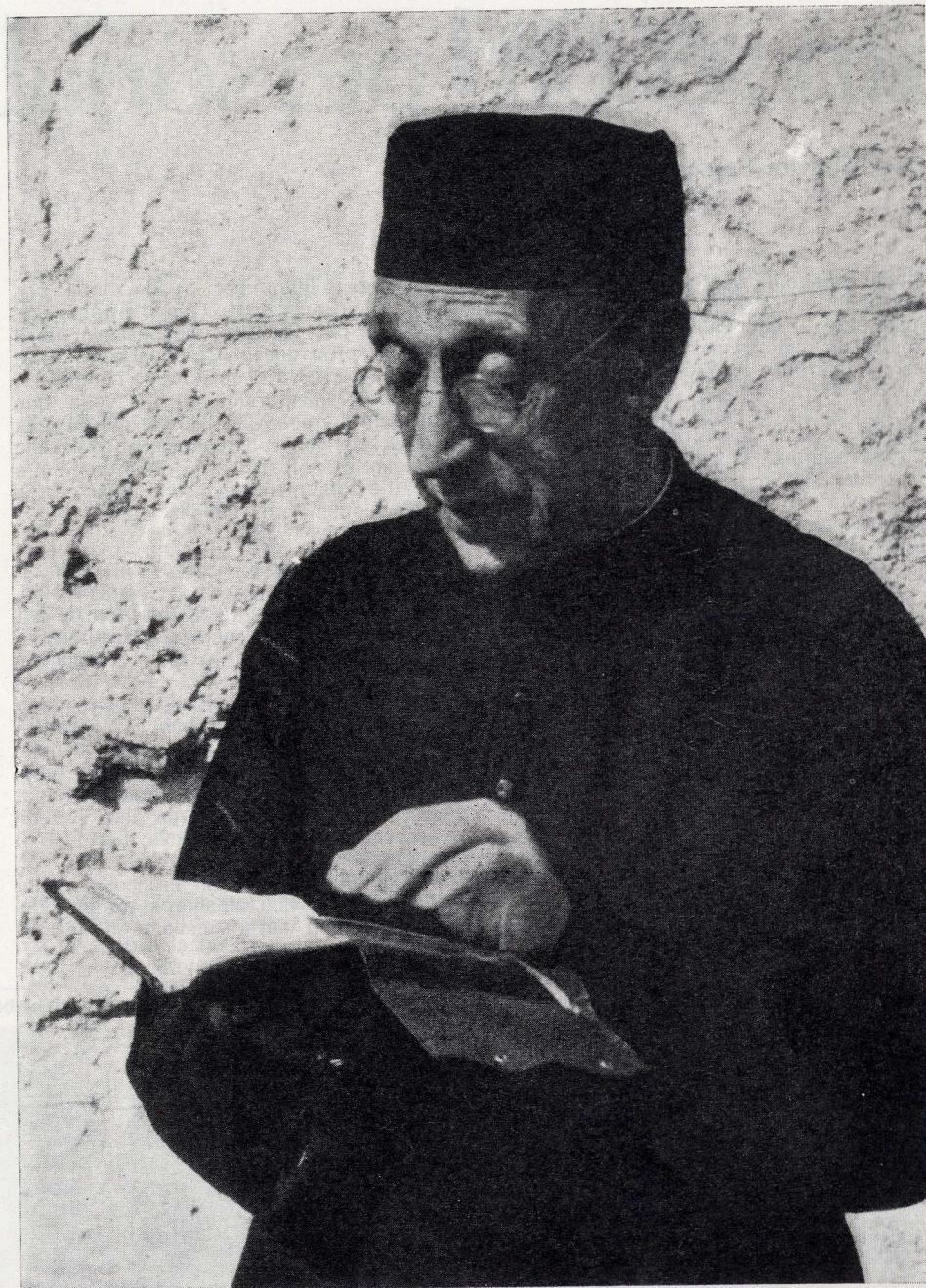
En una audiència, Pius XII ens preguntà si volíem demanar-li alguna cosa. Una de les meves germanes li respongué: «Santíssim Pare, el nostre desig més gran és que el nostre oncle torni a Tarragona». L'oncle, ràpid, va intervenir: «No creguéssiu pas que és el Papa qui me'n priva», i va insistir: «No és el Papa». «Jo personalment he escrit per demanar-ho» — contestà Pius XII —, «i continuaré insistint.»

Parlant dels qui més mal li havien fet, acabà dient, commiseratiu: — Pobres... pobres.

«Com, pobres?» — intervingué el seu secretari—. «Pobre, el senyor Cardenal!»

«No; pobres, ells», insistí de nou l'oncle.

Encara nou anys després, Pius XII digué a un dels meus germans: «Oh, el

Febrer de 1936. El Cardenal llegeix el breviari al jardí de casa el seu germà Josep, a Sarrià. (Foto: Montserrat Vidal-Barraquer.)

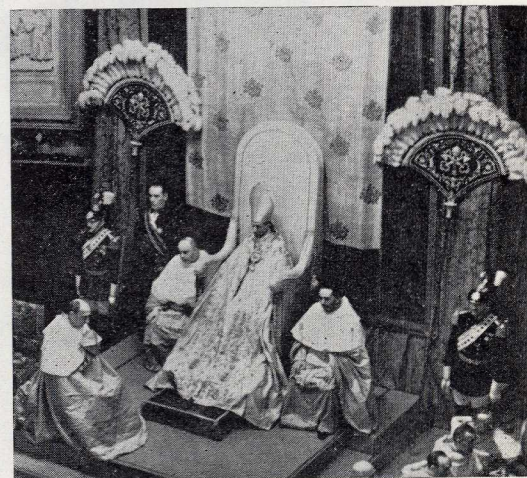
senyor cardenal, tan bo!» I després d'una pausa afegí: «Tan bo i tan estimat!».

L'ÚLTIM RECORD

Cap de nosaltres no pogué ésser al seu enterrament a la cartoixa de la Val sainte. Els últims records que d'ell ser-vó són els dels dies que vaig viure amb ell, el 1943, a la Procura dels Cartoixans. Les meves germanes hi venien matí i tarda. Conversàvem hores i hores.

F. VIDAL-BARRAQUER i MARFÀ

Amb els cardenals Caccia i Canali, el Metropolità exiliat assisteix el papa Pius XII en una solemnitat.

un record personal

per Maurici Serrahima

El dia vint-i-cinc de juliol de 1936, al matí, quan jo tot just havia esmorzat, el meu pare —que vivia en els pisos baixos de la mateixa casa— em va fer avisar. Vaig trobar amb ell el senyor Josep Vidal i Barraquer, que anava amb el seu fill Francesc. El meu pare em va dir: «Mira, ja veus què conten: el Cardenal els ha telefonat des de la Conselleria de Governació». En la telefonada, el Cardenal havia dit que estava bé i havia demanat que el seu germà i el meu pare l'anessin a veure.

Els dos germans Vidal i Barraquer eren, feia molts anys, molt amics del meu pare i l'utilitzaven com a advocat. Com que, a més, el germà del Cardenal amb els seus fills vivien a Sarrià, com nosaltres, jo havia tingut un considerable contacte amb tots ells, sense excloure el Cardenal, que, obert i ple de naturalitat, no s'estava, quan convenia, de telefonar i de venir a casa.

Tot i que aquells dies havien passat tantes coses —crec que no cal descriure-les—, el to de la telefonada havia estat, semblava, molt normal, i el germà del Cardenal i el meu pare en van treure la conseqüència que el Cardenal devia ha-

ver vingut lliurement a Barcelona per anar a la Generalitat; com d'altres vegades, vull dir. Tot allò que passava podia explicar prou que el Cardenal anés a visitar l'autoritat, i el fet ens va complaure. No enteníem per quina raó volia que l'anessin a trobar allí, i el fet que hagués indicat el nom d'un funcionari a qui calia adreçar-se per trobar-lo feia entendre que, de tota manera, calien unes certes precaucions. Però, aquells dies, tot era anormal.

Les comunicacions urbanes eren interrompudes, i de casa a Governació, —avui, Govern civil— hi ha prop de set quilòmetres. El meu pare, que ja era gran —si fa no fa com jo ara—, tenia un dolor al peu, que després li va desaparèixer, però que aquells dies gairebé no el deixava caminar. El senyor Josep Vidal i Barraquer també era gran i, a més, tenia una considerable semblança fisiònica amb el Cardenal. Jo havia circulat força per Barcelona, aquells dies, per diverses raons, i em malfiava; per això li vaig aconsellar que no hi anés. De fet, hi vaig anar jo amb en Francesc, nebot del Cardenal, que aleshores tot just devia tenir vint anys. Anàvem en cos de

camisa i amb espadenyes. Com que el tren de Sarrià no funcionava, vam anar a peu fins a Fontana, on vam poder pujar al metro, fins a Correus. La ciutat era com paralitzada. El metro havia pres, no sé per què, un aspecte sòrdid: potser perquè —ignoro el motiu— era menys il·luminat que de costum.

Així que vam entrar a Governació vam veure clar que havíem pecat d'optimistes. El funcionari al qual ens vam adreçar —el nom del qual no tinc present— posava cara d'esverat. Ens va portar, per una escala interior, fins a una mena de golfa, a la porta de la qual hi havia un guàrdia civil d'uniforme, però sense el tricorní, que en acomiadar-se d'ell li va dir: «**Esté tranquilo, que, pase lo que pase, aquí no entrará nadie que no venga acompañado por usted**»...

A dins vam trobar el Cardenal. També hi havia el seu secretari, el doctor Joan Viladrich, arraulit en un racó, amb els ulls esverats com els d'un ocellet mullat. El Cardenal em va semblar encara més prim que no era; les faccions irregulars, una mica dures i tallades en arestes vives, semblava que no li havien de cabre a la cara xuclada. L'expressió era greu,

Setembre de 1935. — A Cambrils, amb el seu germà Josep i el doctor Borràs, el seu bisbe auxiliar.

però indicava un domini absolut d'ell mateix. Anaven tots dos amb vestits seglars, i el Cardenal portava una americana i uns pantalons molt usats i que li venien molt grans, d'un color entre gris i ala de mosca, i una camisa de tireta que, sense el coll postís, li feia una mena d'escot rodó pel qual haurien pogut passar ben bé dos colls com el d'ell.

Vaig excusar que hi haguéssim anat nosaltres en lloc dels pares respectivament, però el Cardenal em va interrompre i ens va dir que, si se li hagués acudit, ell mateix ho hauria proposat. També ens va dir que, per telèfon, no havia volgut parlar clar. I aleshores, com aquell qui inicia el tema, va dir: «Ara, escolteu bé el que us contaré. Aquí estic relativament segur, perquè la Generalitat me'n respon i perquè, fora d'uns pocs funcionaris de confiança i dos o tres guàrdies civils, ningú no sap que hi sigui. Però tot això que passa no és acabat. I, segons com acabés, de tot el que ara us diré n'hauréu d'ésser testimonis, perquè només ho sabríeu vosaltres dos». No cal que digui la impressió profundíssima que em van fer aquelles paraules.

La narració del Cardenal va ésser bastant llarga: prop d'una hora. De tant en tant, el doctor Viladrich, neguitós, hi afegia alguna cosa, un elogi del Cardenal, però el Cardenal li mostrava, com a nosaltres, que no volia ésser interromput. Recordo globalment tot el que va dir i, en alguns moments, moltes frases literals. Aleshores vaig pensar escriure-ho, però — a part que en aquelles hores era arriscat — el fet que el Cardenal arribés pocs dies després a Itàlia em va fer creure que no calia. De fet, el que ell mateix va escriure quan hi va ésser m'ha fet reviure, ara, alguns detalls que mig se m'havien esborrat.

Ens va dir que, sabut l'esclat de la revolució, i a despit de les notícies tan greus que el dilluns van arribar de Barcelona, va entendre que el seu lloc continuava essent al Palau Arxiepiscopal. El dimarts dia 21 es van accentuar a Tarragona els desordres al carrer, i el delegat de la Generalitat li va recomanar que se n'anés, però ell s'hi va resistir i es va adreçar a les autoritats de Barcelona. Quan, a les set del vespre, va començar la crema dels convents, va restablir el contacte amb el delegat d'Ordre Públic local, per veure — sense èxit — d'evitar-la. Després van ésser les autoritats, fins i tot de Barcelona estant, les que li van demanar que se n'anés, perquè corria un greu perill, del qual després només el podrien salvar amb les baionetes. Aquest darrer argument el va convèncer i va admetre d'ésser acompanyat, sota la custòdia de la policia, al monestir de Poblet, on Eduard Toda residia com a cap de la comissió de la restauració. Hi van arribar a les tres de la matinada del dia 22; anaven amb

ell el bisbe auxiliar Dr. Borràs, el Dr. Viladrich i dos altres clergues. El vestit talar que encara portaven havia produït incidents, pel camí, però no va passar res.

Així i tot, molt aviat les notícies que arribaven i les de la ràdio li van fer témer que sense voler, l'havien ficat en una «ratera». Efectivament, allí no eren custodiats. I el dia 23, a les sis de la tarda, van aparèixer uns cotxes plens de gent armada que l'anaven a detenir. El perill era imminent. Ell no va fer cap resistència. El doctor Viladrich, tot i que el Cardenal li va pregar que es quedés, no el va voler deixar marxar tot sol. Va ésser el Cardenal el qui va convèncer el doctor Borràs que no anés amb ells; els homes armats no el reclamaven, i valia més que es quedés per governar, si ell moria, la diòcesi. Sempre amb sotana, van pujar al cotxe. Li van dir que els portarien a l'Hospitalet, el de Llobregat. Dins el cotxe mateix encara els apuntaven amb les armes. Aviat, però, va néixer una conversa, que va anar durant. Aquells homes li van dir que eren de la F.A.I. i que ara manaven ells. El Cardenal, planer com sempre, els deia que l'Església no porta cap intenció d'opressió ni de violència. El to esdevenia més cordial. Un d'aquells nois va deixar anar una blasfèmia, i el Cardenal, paternalment, li va pregar que no hi tornés, perquè a ell li dolia molt; el noi li va prometre que, per respecte a ell, no hi tornaria. Més tard van sentir com un d'aquells homes — el Cardenal fins en va saber els noms — deia a un altre: «...Sí, però a un home d'edat, i com ell, i a sang freda...» És molt probable que la senzillesa i la rectitud humana i cristiana en la conversa li van salvar la vida.

El cotxe anava aleshores sense acompanyament, i quan van passar per Vimbodí van haver d'esperar que se'ls n'afegís un altre, també amb gent armada. Mentrestant algú va conèixer el Cardenal i va avisar les autoritats. Després els calgué aturar-se a Montblanc, on el fet es reproduí. Més enllà, el segon cotxe va tenir una avaria, i es van haver d'aturar. El temps passava. De sobte, van arribar dos cotxes més grans, amb gent armada i elements uniformats, i van exigir als dels dos cotxes aturats que llencessin les armes i alcessin les mans. Per un moment, hi va haver el perill d'una topada, a trets. Els nou arribats van insistir que també eren revolucionaris, que tots eren germans, i van aconseguir d'evitar-la. Eren elements de la policia i del Comitè de Montblanc, que volien evitar com fos el fet consumat. Es van fer càrrec del Cardenal i del doctor Viladrich i els van portar en un calabós de la presó de la vila. Era mitjanit. Van saber que s'havia iniciat una discussió, que va ésser molt llarga, en el Comitè, en la qual va intervenir, arribat expressament, el doctor

Solé i Pla, diputat, la intervenció del qual, reforçada per telefonades directes d'en Gassol — que l'havia enviat — i d'en Companys, va resultar decisiva. Mentrestant, es van passar tot el dia al calabós. Encara hi eren quan el doctor Borràs, bisbe auxiliar, va ésser tancat al calabós del costat. Per causa d'un equivoc, els alliberadors no l'havien tingut present. Quan el Cardenal va poder parlar, ja no va ésser a temps a salvar-lo.

A les tres de la matinada del dia 25 s'obria la porta del calabós i es trobaren en mans del doctor Solé i Pla i dels mossos de l'esquadra enviats per la Generalitat. Va ésser aleshores que els va ésser improvisada, com va ésser possible, la indumentària seglar que duïen quan jo els vaig veure.

El cardenal Vidal i Barraquer durant la guerra i a l'exili

1936

21 de juliol. — Sortida del Palau arquebisbal i trasllat a Poblet.

23 de juliol. — A Poblet, és detingut per elements de la FAI. Entra a la presó de Montblanc. N'és rescatat pel doctor Solé Pla, delegat de la Generalitat.

30 de juliol. — S'embarca, a Barcelona, cap a Itàlia.

17 d'agost. — Arriba a la cartoixa de Farneta.

1937. — Carta pastoral colectiva dels bisbes espanyols, que ell no signa.

1938

3 de març. — Carta al general Franco en la qual li demana que negociï la pau.

12 de març. — Carta al doctor Negrín en el mateix sentit.

30 d'abril. — Ofereix al govern de la República de constituir-se en ostatge perquè els sacerdots i els fidels que hi ha a les presons siguin alliberats.

1939

Febrer. — Li és oficialment comunicat que no pot tornar a la seva arxidiòcesi.

Març. — Assisteix al conclave en què és elegit Pius XII i redacta el seu testament.

1943. — Mor a Friburg, Suïssa, el 13 de setembre.

El viatge fins a Barcelona va ésser força agitat; els aturaven a tot arreu. A les set del matí havien arribat al palau de la Generalitat; els van oferir de portar-los, en llibertat, on volguessin, però els van aconsellar que no correguessin aquest risc. El Cardenal va parlar amb diversos consellers, i va acceptar que, per raons de prudència, els portessin a Governació. I era d'allí estant que havia telefonat al seu germà perquè l'anéssim a veure.

El vam escoltar amb una atenció absoluta. Jo temia que no ho recordaria tot, i gairebé sense adonar-me'n mirava de recapitular el que havia dit, de lligar uns fets amb els altres. El Cardenal, després d'unes al·lusions brevíssimes a la confusió d'aquells moments, ens va preguntar com estaven les respectives famílies. I tot seguit va dir que no podíem perdre temps i que ens havia de fer dos encàrrecs. El primer, que li gestionéssim la sortida en un vaixell de guerra estranger. Li dolia, però a la Generalitat li havien fet entendre que no quedava cap més remei: «On trobareu més facilitats — va dir — és al consolat d'Itàlia, però m'estimaria més que anéssiu al d'Anglaterra o al de França; no m'agradaria que diguessin que recorro als feixistes». L'altre encàrrec era que li portéssim roba — un vestit, una camisa, una corbata — i els estris elementals de tocador, per a poder-se presentar amb decència: «Podeu comprendre que, per mi, tant me fa, però jo tinc un càrrec: al capdavant — va somriure amb un punt d'ironia — sóc un príncep de l'Església... No voldria pujar al vaixell vestit així, perquè cridaria l'atenció i algú ho podria fer servir per a fer fotografies o comentaris demagògics...»

No puc respondre que les paraules fossin exactament aquestes, però responc que les que va dir deien això mateix. L'entrevista havia durat una mica més d'una hora. Ens va beneir i ens va tornar a recomanar que recordéssim tot el que ens havia contat: «Només Déu sap el que pot passar».

Vam sortir, en Francesc i jo, molt impressionats. Pels carrers hi havia una mena d'animació monòtona. I ningú no duia americana. Vam anar a peu — no hi havia cap altre mitjà — tan de pressa com vam saber, cap al consolat britànic. En entrar-hi no ens va semblar que hi hagués gens de moviment. Ens van fer esperar una bona estona. Va sortir, a l'últim, un xicot molt jove, ros, prim i una mica descolorit; passats alguns mesos el vaig conèixer, i per això sé del cert que era un simple secretari i que es deia Tommy Amore. Ens va dir que el cònsol i el vice-cònsol eren fora de Barcelona, de vacances, i que, atès que no es tractava de súbdits britànics, ell no tenia facultats per a prendre cap decisió... Era visible que el noi patia una mica. Vam entendre que no en trauríem res. Amb les caminades s'havia fet molt tard, i no vam voler córrer el risc d'anar fent provatures i de no deixar les coses resoltes aquell mateix matí; no oblidàvem que l'endemà era diumenge. (Ens vam equivocar: quan el cònsol francès va saber el que passava, es va anar a oferir espontàniament... Què hi farem!). Vam haver d'apressar el pas per arribar a temps al consolat italià. Ens va rebre el vice-cònsol, que també era molt jove i ros, però més aviat corpulent i amb un aire petulant. Ens va atendre immediata-

ment, va prendre nota de tots els detalls, vam lligar tots els caps, i vam quedar que jo hi tornaria l'endemà al matí. Li vaig donar el meu telèfon — em va semblar que valia més que no pas el que portava els cognoms del Cardenal —, i aleshores ens vam adonar, tots tres, que ni tan sols no ens havia preguntat qui érem ni ens havia demanat la documentació: tan evident devia resultar la nostra sinceritat, suposo.

Hi vaig anar dues o tres vegades, fins que tot va ésser resolt. Per cert, que en una de les visites el vice-cònsol em va dir que el Sant Pare i els qui el voltaven pregaven pel Cardenal, i ho va comentar amb un somriure sarcàstic: «No crec que li serveixi de gran cosa, però m'han encarregat que ho digués...» Em va fer un trist efecte.

Els nebots del Cardenal el van anar a veure per portar-li la roba i un bagatge sumariíssim. Aviat vam saber que tot havia anat bé i que el Cardenal i el doctor Viladrich, embarcats en el creuer «Muzio Attendolo», havien arribat a Itàlia.

Mentre va durar la guerra hi vaig mantenir un contacte relativament freqüent, per diverses raons, i sobretot quan el doctor Lluís Vila d'Abadal, abans de morir, em va encarregar de substituir-lo en la distribució de l'ajut que el Cardenal enviava per als sacerdots que passaven dificultats. El fet va tenir per a mi conseqüències serioses, i ell no em va abandonar mai. Ni tampoc a la fi de la guerra. Encara hi vaig tenir alguns contactes indirectes. Però a ell, el Cardenal — el nostre Cardenal —, no el vaig tornar a veure mai més. — MAURICI SERRAHIMA.

Milers de persones esperaven aquesta 2.ª EDICIÓ

BARCELONA, VINT SEGLES D'HISTÒRIA

per F. Udina i J. M. Garrut

Visió completa i documentada de la ciutat comtal: els seus orígens, la seva evolució, les seves vicissituds fins als nostres dies. La profusió i la riquesa de la seva il·lustració, converteixen a més a més aquesta obra en un objecte d'art.

Butlletí de comanda a AYMA, S. A. E. - Apartat 12.002 Barcelona

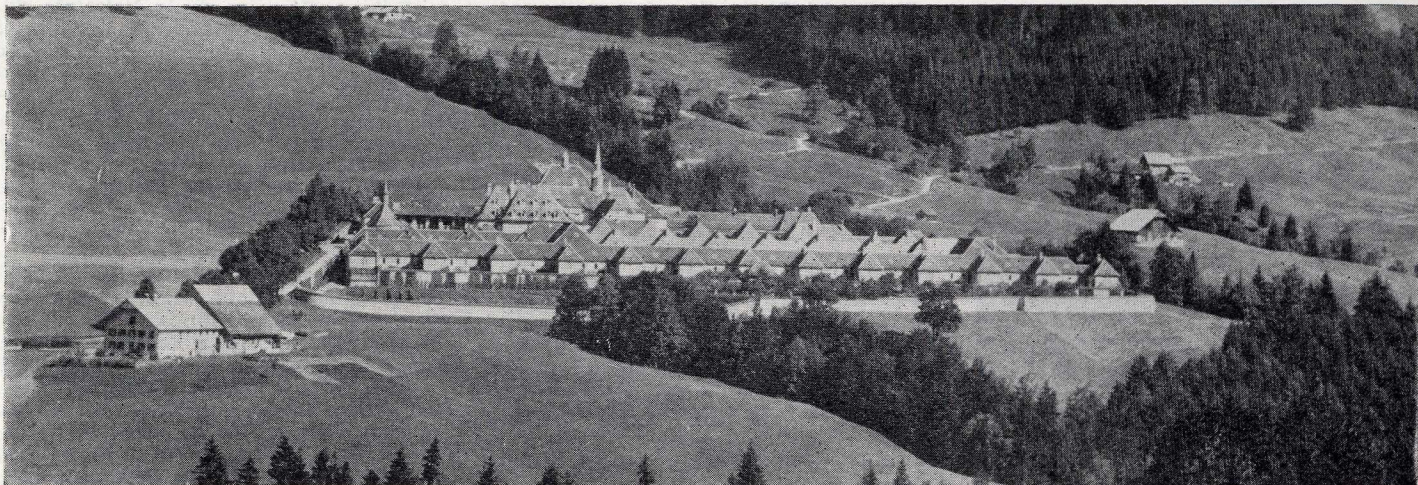
Sr.

Domicili Núm. Població

desitja rebre exemplars en { ☐ tela (1.200 ptes.) ☐ pell (1.500 ptes.) de l'obra

BARCELONA, VINT SEGLES D'HISTÒRIA, i n'abonarà l'import

☐ al comptat { ☐ quan rebrà l'obra.
☐ a pagues }

l'exili i la mort a Suïssa

per Ramon Sugranyes de Franch

A mig setembre de 1943, la premsa catòlica de Suïssa reproduïa una breu notícia d'agència indicant que un cardenal de la Santa Romana Església havia mort a Friburg. L'any 1943, en plena guerra mundial, el nombre de refugiats de totes procedències que es trobaven a Suïssa era prou abundós perquè fins aquesta notícia passés desapercebuda. Aquell cardenal era el nostre. Havia reeixit a viure els darrers anys de la seva vida pobre i ignorat, com ell mateix desitjava.

Passava els hiverns a la Cartoixa de Farneta, prop de Pisa, a Itàlia. A l'estiu, anava a Suïssa. I l'any 1943, vist el tom dramàtic que prenia la guerra a Itàlia, tot feia preveure que restaria a Suïssa fins que li fos possible de tornar a Tarragona. S'estatjava també en el silenci claustral d'una altra cartoixa, la Valsainte, prop de Friburg. D'aquest monestir de murs blancs i de nom privilegiat, amagat al fons d'una vall, entre boscos d'avets i prats verdejants, ens n'ha deixat una evocació corprendora en un llibret intitulat *Le paradis blanc*, un gran espiritual holandès, P. van der Meer de Walcheren, que hi trobà la pau interior i la vocació benedictina. Ara, al costat de l'altar major,

tancat per a tothom excepte per als monjos que hi preguen cada nit i cada dia, el cardenal arquebisbe de Tarragona hi reposa en la pau del Senyor, que tota la seva vida havia cercat, enmig de les responsabilitats pastorals, durant els períodes més agitats de la nostra història recent.

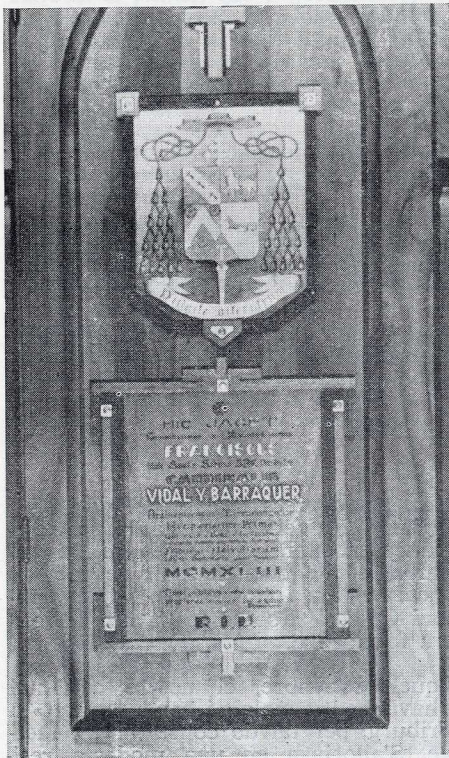
Recordo com si fos avui la senzilla cerimònia del seu enterrament: oficiava, sol a l'altar com solen fer-ho els cartoixos, el pare prior —que ho és encara—, dom Nicolas Barras, i la comunitat omplia gairebé tots els setials de la blanca església conventual; seguien, en un costat del cor, tres eclesiàstics amics (la figura austera i diàfana de l'abbé Charles Journet, professor de teologia al seminari de Friburg, avui cardenal al seu torn, sense que per això hagi abandonat la seva cambra de professor, atapeïda de llibres, ni la taula de fusta de pi on ha escrit uns llibres admirables; el canonge Carles Cardó, llavors en la dolorosa plenitud de la seva inspiració de poeta i d'assagista, i el canonge Joan Viladrich, solsoní, secretari i home de confiança del cardenal Vidal d'ençà que fou bisbe de Solsona, que l'havia seguit a Tarragona i després a l'exili); cap al fons de la

nau, als darrers setials del cor, cinc seglars: Rafael Patxot, amb la seva blanca cabellera, el seu gendre Manuel Carreras, Ventura Gassol, de melena encara negra i corbatí de llaçada, Antoni Casas i el sotasignat, que llavors era força jove.

Aquell setembre, el nostre cardenal s'havia sentit malalt i havia «baixat» a Friburg, per tal de consultar un metge. S'allotjava en una modesta residència de monges blanques, dominicanes austriàques —«cadascuna d'elles sembla filla d'arxiduc», deia en Carreras—. La cambra on s'estatjava, la coneix molt bé: més tard hi va viure i no els va ésser difícil de reconèixer la personalitat de l'hoste, malgrat el seu incògnit rigorós. I amb una deferència exquisida respectaren la seva reserva: «*Monsieur le Doyen*», li deien, amb un cert somriure que traduïa alhora la veneració i la discreta complicitat amb l'arquebisbe exiliat d'una seu primacial.

El dia 11 de setembre era dissabte i el Senyor Degà rebé una visita que feia temps freturava: la de Ventura Gassol. No havia tornat a veure'l d'ençà que l'havia acompanyat personalment al

A dalt: la cartoixa de la Valsainte, prop de Friburg, a Suïssa, on el Cardenal visqué llargues temporades, i on és enterrat. En una carta al doctor Viladrich, fra Nicolas-M. Barras, prior del monestir, diu, parlant del Cardenal, entre altres coses: «Era una ànima ardent, profundament sacerdotal i apostòlica, que només vivia per als seus sacerdots i per als seus diocesans. Estar-ne separat era per a ell un autèntic martiri. Vivia a la nostra casa com un cartoix, perdut en la pregària i el recolliment, oferint generosament el seu sofriment moral, que era molt gran, per a la salvació dels seus sacerdots, de la seva diòcesi, del seu país sencer».

La tomba del Cardenal a la Valsainte. El prior de la cartoixa diu: «Vaig tenir l'insigne però dolorós privilegi de presidir els funerals, que foren celebrats en la més estricta intimitat exigida per les circumstàncies d'aleshores. Només hi assistiren la comunitat i alguns amics íntims. Des d'aleshores tenim l'honor de conservar la preciosa despulsa mortal en una tomba molt modesta i provisional construïda prop del nostre altar major. De tant en tant, parents i amics vénen, en peregrinació discreta, a pregar-hi i a encomanar-se a la seva intercessió».

El cos del Cardenal, a la capella ardent de Friburg. El prior de la Valsainte diu també: «Aquell gran vell lleugerament encorbat m'impressionava per la noblesa i, al mateix temps, per la humilitat del seu posat, pel seu aire tan bo i sempre recollit. Home de deure, solidíssim dins el terreny dels principis, d'una humilitat sincera que us posava immediatament en confiança, d'una caritat desbordant, alimentada per una vida interior intensa que es manifestava per una pietat viva i discreta. Per a tots els qui l'han conegut de prop i que han tingut el privilegi de la seva amistat, sempre serà el model del gran príncep de l'Església, ferm en la fe, defensor intrèpid d'allò que considerava el dret i la justícia, ple de caritat».

vaixell de guerra italià, que s'endugué el cardenal a La Spezia —el port més pròxim a la Cartoixa de Farneta—, el dia 30 de juliol de 1936. L'endemà, diumenge, dinàrem a casa de Rafael Patxot, i la conversa entre el cardenal i l'ex-conseller de Cultura de la Generalitat es perllongà fins al vespre, tard. Dilluns al matí, dia 13, quan el doctor Viladrich entrà a la cambra del Cardenal, el trobà mort d'un atac al cor. Ja feia dues o tres hores que el Cardenal havia acabat de sofrir per a entrar en la glòria. El bisbe de Friburg d'aleshores, vell i malalt, sojornava en una clínica de Lausanne. Només el vicari general vingué a resar una absolta damunt del cos, embalsamat. Les monges ofrenaren l'alba i la casulla morada que li fan de sudari; la mitra blanca, oferta pel bisbat de Friburg, li era massa petita: calgué enquinçar-la del darrera per poder-la-hi posar damunt del cap. Al vespre fou rebut un telegrama de condol del Papa, Pius XII. Així, providencialment, cap honor oficial no acompanyà el cardenal a la seva tomba. La sola fidelitat d'uns amics ens permeté de representar-hi —immerescudament— el poble de Déu de les terres catalanes.

Aquesta simplicitat i aquesta obscuritat, el Cardenal va recercar-les sempre, durant el seu exili, i això en dues etapes ben destriades per l'any 39. Però tant en l'una com en l'altra, el Cardenal tingué una preocupació primordial: que el fet del seu exili forçat no pogués ésser utilitzat mai com una arma política per cap de les dues bandes: primer pels blancs i després pels roigs.

Havia sortit de la pàtria i de la seva diòcesi quan no tingué més remei que fer-ho, forçat pel govern de la Generalitat, que, un cop l'hagué alliberat de les turbes, no veia altra solució que d'obligar-lo a marxar per salvar-li la vida. I després, la idea del retorn no l'abandonà ni un minut. Els documents del seu arxiu demostren que, sota el govern de la República, si no tornà fou perquè en consciència no podia fer-ho mentre «a les presons hi hagués tants sacerdots i religiosos plens de zel i àdhuc seglars, detinguts o condemnats (...) perquè havien practicat actes de llur ministeri o de caritat i beneficència, sense haver-se entremès el més mínim en partidismes polítics, conformement a les normes que [ell mateix] els havia donat». Tothom coneixia perfectament —continuava— els assassinats de sacerdots, els incendis i les profanacions de temples i de coses sagrades. I mai l'Església no havia rebut, de part del govern, cap reparació, ni tan sols una excusa o una protesta per aquests esdeveniments. Malgrat el seu desig vehement, en tals circumstàncies no li era possible de retornar. Diu tot això

en una admirable lletra del 30 d'abril de 1938, adreçada a Manuel de Irujo, ministre de la República, a Barcelona, en la qual, en canvi, arribava fins a oferir-se com a ostatge, en un vaixell francès o a la Presó Model mateixa, amb la condició que fossin alliberats tots els presoners per raons religioses, sacerdots o fidels, que no fossin autors o còmplices de delictes de dret comú. Aquesta oferta, ja l'havia formulada precedentment, i serví d'intermediari l'arquebisbe de París, card. Verdier. I si, acabada la guerra, l'any 1939, encara no tornà a Tarragona, fou perquè el govern espanyol s'hi oposà: per raons de consciència, purament eclesials, que ell mateix sotmeté a la Santa Seu, el Cardenal havia refusat de signar un document. Fins i tot, pel febrer d'aquell any, el Secretari d'Estat del Vaticà, cardenal Pacelli (el futur Pius XII), arranjà una entrevista del nostre arquebisbe amb l'ambaixador d'Espanya per tal de negociar les condicions de la seva tornada a la diòcesi. Però poques hores abans de la que havia estat fixada, monsenyor Montini (el futur Pau VI) visità el cardenal Vidal per fer-li saber que l'ambaixador refusava el diàleg... El papa Pius XI reaccionà fortament, com era el seu estil. En un discurs que es proposava de pronunciar davant els cardenals i l'episcopat italià per l'aniversari dels pactes del Laterà, havia redactat ja un paràgraf de benedicció especial al cardenal Vidal i Barraquer «en el moment en què anava a reintegrar-se a la seva diòcesi». El Papa proposa... i la Providència coneix els seus camins: Pius XI morí sobtadament pocs dies abans de pronunciar el discurs; el text, inèdit, passà als arxius del Vaticà, i el cardenal Vidal, sempre arquebisbe de Tarragona, morí quatre anys més tard en el seu exili suís. Em sembla afirmar que la Santa Seu multiplicà les gestions per tal de permetre al nostre arquebisbe de tornar a regir de prop la seva tarragonina. I sempre topà amb la mateixa negativa. A la primavera del 1943, el papa Pius XII en persona ho confirmà a les germanes i al secretari del cardenal Vidal. És més, hi ha qui creu que, si no hagués mort, és molt probable que, a la primavera del 1943, s'hauria presentat en avió a Barcelona i hauria intentat d'arribar fins a la seva seu diocesana.

Perquè el cardenal Vidal i Barraquer, en tota la seva actuació, abans i després de la guerra, tingué una norma fixa, gairebé una santa obsessió: ésser bisbe i res més que bisbe; és a dir, treballar pel bé de les ànimes. Però ésser bisbe comporta exigències molt greus. El mateix cardenal les definia en l'esmentada lletra al ministre Irujo: «Mi único anhelo es hacer el mayor bien posible y trabajar por la paz y armonía de todos y para que termine

pronto esta convulsión que está desolando nuestro país, situándome al margen y muy por encima de partidismos políticos, ya que un obispo, aun perseguido y encarcelado, sigue siendo de todos y se debe a todos, y por ello ama y perdona».

Aquests sentiments de pau i de perdó, per damunt de tota actitud partidista, el cardenal volia veure'ls compartits per tots els seus sacerdots: que fossin sacerdots i res més que sacerdots. Així els ho manava, explícitament, en el seu testament espiritual: «Als meus molt estimats sacerdots, els exhorto a mantenir-se apartats de qualsevol política partidista per encaminar millor les ànimes al cel; a pregar i sacrificar-se per elles, sense cercar el propi interès ni les comoditats personals; a tenir una gran caritat amb llurs germans en el sacerdoci (...); a estimar la Diòcesi, el Seminari i els pobles confiats a ells, pregant assíduament el Senyor per llurs feligresos».

Però ésser integralment bisbe — o sacerdot o simplement cristià — comporta també l'exigència d'ésser present al món i de lluitar per la justícia i els drets de l'home. El cardenal Vidal ho sabia i ho practicava, ben abans que el Concili Vaticà II en fes un dels punts fonamentals de la seva doctrina. L'actuació brillant i efectiva que tingué durant la Dictadura i la República, ho demostra a bastament. I en el temps de la guerra, no solament atengué en detall el govern de la seva diòcesi, mitjançant el vicari general, el doctor Rial, amb qui es mantingué en contacte constant, no solament s'ocupà tant com li fou possible de restablir la vida religiosa a la zona roja — posant el pare Torrent en relació amb la Santa Seu i proposant (d'acord amb el cardenal Verdier) que monsenyor Fontenelle fos designat representant oficiós del Vaticà prop del govern de la República, o bé que el doctor Vilaplana, resident a Perpinyà, tingués facultats per tal d'ajudar els sacerdots i els fidels d'aquella zona (1937) —, sinó que constantment intervingué en favor de la pau.

Pel que fa a les persones, tan aviat intercedí prop del general Franco per salvar Manuel Carrasco i Fontiguera de l'afusellament, com prop del govern de la República per evitar el del bisbe de Terol; demanà la llibertat de molts i molts presos, esmentant-los sovint per llurs noms, com en el cas de Maurici Serrahima, detingut amb altres companys perquè distribuïen socors a sacerdots, a instàncies del Cardenal. Envers aquests darrers — escriví al govern de la República —, «hom comet una injustícia fent-los responsables d'un fet que no ha d'ésser imputat sinó al meu desig d'alleujar la sort i la misèria dels nostres pobres sacerdots, que jo aprecio i estimo tant i pels quals sempre he procurat sacrificar-me».

Quant al bé general del país, ell no concebia sinó una pau civil, que posés terme a les destruccions i a la immolació fratricida. Per això escriví sengles cartes al general Franco (3 de març del 1938) i al doctor Negrín (12 del mateix mes), en què demanava amb humil insistència que s'obriessin negociacions de

pau. Ni l'una ni l'altra gestió, tanmateix, no obtingueren resposta. Però el Cardenal no abandonà els seus propòsits. La demanda a la Santa Seu perquè interposés els seus bons oficis, la tenia feta de temps ençà; amb un pla detallat per a atènyer l'objectiu, tan cobejat, d'una conferència de la pau: la mediació del Vaticà hauria d'haver obtingut la constitució d'una comissió a París — semblant al famós Comitè de no-intervenció de Londres —, amb la participació de la Santa Seu i de França, Anglaterra, Alemanya, Itàlia i els dos bàndols belligerants i amb la finalitat de preparar una conferència del tipus de la que, més tard, l'any 1954, va intentar de resoldre el conflicte del Vietnam. En el mateix sentit va adreçar-se al president del govern francès, Daladier, al primer ministre britànic, Chamberlain, i a Mussolini. Tot fou en va. Perquè en vigílies de la guerra mundial les potències ja eren també pràcticament belligerants. I el conflicte que es preparava empetitit als ulls del món el minso assaig general que hom feia a les terres d'Espanya.

No, no era una fugida del món, el que portava el nostre Cardenal a viure calladament en el silenci contemplatiu de la vida cartoixana: l'home d'Església que en ell havia maldat sempre pel dret de l'Església a desplegar-se lliurement, sense el pes mort de les intromissions del poder civil, l'home de Déu que ell era abans que tot, volia recollir-se en el silenci de l'Amor infinit per a estimar més a fons els homes, germans seus. «Diligite alterutrum», «estimeu-vos els uns als altres», era la seva divisa episcopal. I va romandre-hi fidel fins a la fi. Molt pocs el van comprendre i van seguir-lo. No li mancaren els abandons dolorosos — fins i tot dels seus germans en l'episcopat —. No li

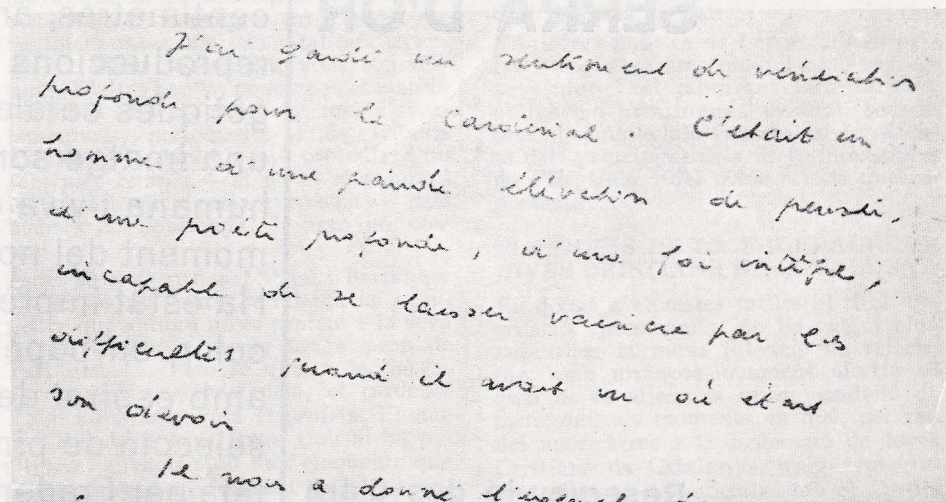

A casa del doctor Rial, el dia dels funerals del Cardenal, a Tarragona. D'esquerra a dreta: el P. Adalbert Franquesa, el doctor Morera (vicari general de Barcelona), l'abat Suñol, l'abat Escarré, el doctor Salvador Rial (degà i vicari general), Francesc Vidal-Barraquer (nebot del prelat) i mossèn Joaquim Rial.

mancaren les acusacions fallacioses ni els ultratges. Ell ho sabia. I, home d'amor, perdonava. En aquell document preciós per a comprendre l'home i la seva obra que és el seu testament espiritual — admirable document de confessió —, tradueix així davant la mort els impulsos del seu cor generós: «De tot cor perdono els meus enemics, els qui han parlat mal de mi, m'han calumniat i m'han injuriat; els desitjo tota mena de béns i de prosperitats».

Així s'expressava la maduresa de l'amor en l'home que tant havia sabut què era el sofriment perquè sabia què era la fidelitat.

RAMON SUGRANYES DE FRANCH.

Fragment d'una carta del cardenal Charles Journet: «He guardat un sentiment de veneració profunda per al Cardenal. Era home d'una gran elevació de pensament, d'una pietat profunda, d'una fe íntegra, incapaç de deixar-se vèncer per les dificultats quan havia vist on era el seu deure».

La carta continua: «Ens ha donat l'exemple del que ha d'ésser un autèntic servidor de l'Església».

I acaba: «En la tristesa i en l'esperança dels seus últims anys, va poder dir amb el vostre gran poeta català [Ramon Llull, «Cant de Ramon»]:

Mon cor està casa d'amors
e mos ulls fontanes de plors.
Entre goig estic i dolors.

evocació apassionada

per Ferran Ruiz-Hébrard

«Deixeu-me ser pobre, ara que puc». Són paraules d'un Príncep de l'Església a l'exili, vint anys abans del Concili Vaticà II, en el qual s'havia de propugnar el retorn a l'austeritat i a la pobresa. Són paraules del cardenal Vidal i Barraquer, arquebisbe de Tarragona, a l'abat Escarré quan aquest, coneixedor de la seva situació econòmica i material a Itàlia, va oferir d'ajudar-lo de Montserrat estant pel que el Cardenal de Catalunya representava i per tot el que Montserrat i Catalunya li devien.

Bisbe de Solsona, segurament la menys important, en molts d'aspectes, de les diòcesis de Catalunya, el doctor Vidal i Barraquer va ésser promogut arquebisbe i cardenal de Tarragona l'any 1919, a la mort d'un dels prelats de més acusada personalitat que en el segle actual ha tingut la nostra terra: el doctor Antolí López Peláez. Un home d'una gran presència — el diríeu fet per a la mitra i el bàcul —, gran orador, escriptor excel·lent, efusiu i acollidor, amb audàcia i iniciativa. Incorporat al sentir i al pensar del poble que Déu li volgué confiar, la seva veu havia estat una de les poques no catalanes que a Madrid van defensar la instauració de la Mancomunitat de Catalunya. Així, en conjunt, els sis anys escassos de la seva activitat pastoral tarragonina no havien desdit de l'aureola merescuda i certa que l'envoltava.

L'home és ell i la seva circumstància.

En succeir el doctor López Peláez, semblava que la circumstància de l'arquebisbe Vidal i Barraquer no li podia ser fàcilment favorable. En qualitats externes, i àdhuc físicament, eren ben distints. D'altra banda, no era pas el mateix l'habitut de moure's en medis parlamentaris, periodístics o de tribuna pública, a la capital, que procedir d'un dels més humils — si no el més humil i geogràficament més arraconat — dels bisbats de Catalunya. I, això no obstant...

Jo no sé si el cardenal Vidal i Barraquer va fer, o no, bona la referència evangèlica que «ningú no és profeta a la seva terra». Cambrils queda tan a prop de Tarragona!... Però sé que, a la llarga, en la seva circumstància, el cardenal Vidal i Barraquer fou el profeta, l'home de Déu, de la seva terra. Que hi ha positures i silencis molt més eloqüents que la més tensa i més vibrant de les paraules!

No va ésser fàcil ni còmoda la seva actuació durant la Dictadura en defensa de drets essencials de l'Església i dels fidels, malgrat l'etiqueta oficialment catòlica del règim monàrquic aleshores vigent.

Menys encara, un cop instaurada la República, quan, en produir-se l'autoeliminació del cardenal Segura, arquebisbe de Toledo, per la seva desafecció i el seu maniobrar contra el sistema legal

de govern, es va trobar, de fet i de dret, constituït en màxima autoritat espiritual de l'Església al país.

Els líders polítics de l'època n'han parlat i en parlen amb elogi i amb respecte sempre, tot admirant tant la seva obligada i mantinguda lleialtat, com la seva incommovible fermesa en la defensa dels principis i dels drets intangibles de l'Església i del poble cristià que representava.

ELS INICIS DE LA FEDERACIÓ DE JOVES CRISTIANS DE CATALUNYA

En donar a aquestes ratlles el títol d'evocació apassionada, no he volgut sinó subratllar la meua intenció de referir-me, amb un apassionament afectiu al qual no és aliena la meua condició de tarragoní, als moments en què, per raó del meu càrrec a la Federació de Joves Cristians de Catalunya, vaig tenir relació diguem-ne «oficial» amb el Cardenal-Arquebisbe de Tarragona, és a dir, fins al juliol de 1936, però més encara, i d'una manera personal i més íntima, a partir d'aquella data, en un diàleg epistolar discontinu i perillós.

Auspiciada i emparada pel nostre Cardenal i comptant també amb la benvo-

A dalt: setembre de 1931. El Cardenal visita el Secretariat diocesà de la Federació de Joves Cristians.

lença i la benedicció inicials del doctor Irurita, bisbe de Barcelona, i successivament dels altres bisbes de l'Arxidiòcesi, fou gestada i va néixer la Federació de Joves Cristians de Catalunya. Era a les acaballes del 1930 i començament del 1931.

En el capvespre d'un règim oficialment i tradicionalment catòlic, el procés de deschristianització, vell ja de dècades, s'havia anat accentuant ràpidament. Amb poca cosa més que un catecisme elemental i unes pràctiques rutinàries per tot bagatge —estroncat gairebé sempre massa d'hora, i ben poques vegades, o mai, completat o continuat a les famílies o per compte propi—, resultava perillosament quimèric de continuar especulant amb l'enganyós convenciment oficial i tradicional. I, sense el suport d'un veritable cristianisme autènticament viscut en la vida particular i en la vida col·lectiva, amb només beates de missa de set i senyors de missa de dotze, tots els mals averanys i totes les amenaces en l'àmbit cristià, i en tots els àmbits de la nostra vida catalana, podien esdevenir gravíssimes realitats en un termini no massa llunyà.

Formar homes en el conjunt integral de llurs possibilitats, de llurs aspiracions, de llurs necessitats i de llurs il·lusions, sobre la base d'un veritable sentit cristià de la vida, per a una pàtria renovada, sana, amable i forta, va ésser la visió i la inspiració —beneïda inspiració!— del doctor Albert Bonet, precisament a Montserrat, en l'exigència del moment.

Els homes de la pàtria cristiana del demà, que ambicionàvem amb ell els seus seguidors i col·laboradors, eren els qui constituïen —amb tots llurs neguits i llurs problemes, i també amb tota llur intrínseca noblesa i generositat— la joventut del nostre poble al voltant nostre.

A la Memòria que el Consell provincial de la F.J.C. va presentar a l'Assemblea de la seva constitució oficial, hom deia: «L'Eminentíssim Cardenal-Arquebisbe de Tarragona va voler presentar personalment els nostres Estatuts provisionals al Secretari d'Estat, cardenal Pacelli, i al Sant Pare Pius XI i explicar-los els ideals que perseguíem. Fruit d'aquesta gestió del Cardenal és l'aprovació per Roma dels Estatuts i la benedicció especialíssima i cordial del Sant Pare, el Sant Pare de l'Acció Catòlica i el Sant Pare de les joventuts».

Amb el Cardenal de Tarragona, hi vam poder comptar sempre. Jo no diré pas que la F.J.C. fos gràcies a ell, però sí que sense ell no hauria estat el que va ésser. Cal pensar que en aquells temps el mestratge i l'autoritat moral de l'Arquebisbe de Tarragona tenien un pes i una influència importantíssims damunt els altres titulars del nostre episcopat.

El Bisbe de Barcelona, que d'antuvi va acollir amb entusiasme la línia general del projecte del doctor Bonet i l'empenyí cap a la formació d'un «Secretariat de Joventuts» de caràcter diocesà, hauria preferit —quan va començar a dibuixar-se la nostra realitat— que ens haguessim encabint en els motlles més oficialment ortodoxos i unitaris de

la «Acción Católica Española». Navarrès nadiu, amb el pes íntim de tradicions i positures ancestrals i congènites, mai, en el fons i d'una manera instintiva, no li va abellar —per bé que mai tampoc, sacerdot i prelat per damunt de tot, no ens ho manifestés d'una manera explícita— el signe exprés de la nostra catalanitat, ni que aquesta fos, com era, sense etiqueta ni vinculació política concretes de cap color ni de cap partit. Una catalanitat també ancestral i congènita, la nostra, ungida i urgida pel sentit d'eficàcia imprescindible.

El Cardenal de Tarragona, tot al llarg de la nostra actuació de més de cinc anys, va ésser per a nosaltres el millor i el més ferm suport en tots els ordres. I el millor conseller en cada cas. Va ésser sempre el nostre Cardenal, el Cardenal de la Federació de Joves Cristians de Catalunya.

Què hauria passat, a casa nostra, sense la *débacle* de la guerra civil? Déu ho sap. Però, per la sembra i la tasca i els fruits de cinc anys, tenim dret a enyorar les promeses, perquè l'essència fonamental i humana del problema perdura. No hi vam ésser a temps, i els joves d'aleshores... ja som avis!

LA GUERRA

Mil nou-cents trenta-sis. Tres dels nou prelats de Catalunya són immolats a les diòcesis respectives pel sectarisme cruent dels primers temps. Cinc altres bisbes, amb més o menys dies d'interval, passaren a la zona nacional. Per als àmsos de la situació en zona roja no van ésser cinc prelats a títol personal els qui decidiren de passar al camp de l'enemic, sinó que va ésser l'Església mateixa la que va prendre partit i es féu belligerant. Els nostres bisbes deixaven darrera d'ells una frontera i un perill gravíssim. Però deixaven també, no ja els fidels dels qui continuaven essent Pares i Pastors, sinó, encara més, la possibilitat de qualsevol contacte posterior, espiritual o material, amb els qui, sacerdots, religiosos i seglars, van continuar, durant molts mesos, a mercè de la persecució i davant l'amenaça de la presó i de la mort mateixa.

L'excepció va ésser el Cardenal de Tarragona. Desembarcat a Itàlia, ja no es va moure del redós del Vaticà, centre vital de l'espiritualitat del món. I des d'allí...

Jo voldria poder-vos fer entendre i sentir la immensa emoció que va representar per a mi —amagat i perseguit durant molts mesos, però en contacte ja amb alguns fejecistes amb els quals començàvem a estructurar la base perillosa d'una F.J.C. clandestina, de sentit purament i exclusivament espiritual— de rebre, per conductes inesperats i misteriosos, la primera carta del nostre Cardenal.

Jugant a «lladres i serenos» amb la policia i el S.I.M. i els Comitès, a través de Consolats i d'Ambaixades o de simples particulars de confiança absoluta, vaig establir —amb la irregularitat pròpia del cas— contacte epistolar. Vuit o deu cartes en dos anys: de ressenya i de consulta les meves; de doctrina i d'estímul consolador les d'ell, ben sovint

acompanyades de trameses de diners destinats a ajudar sacerdots i religiosos residents o refugiats a Catalunya, trameses que, al final, van sumar molts milers de pessetes i que, per expressa voluntat del Cardenal i com en una mena de premonició de criteris conciliaris posteriors, va voler sempre que fossin administrades i distribuïdes pels seglars.

Les cartes, sempre en paper de ceba i a màquina, anaven signades amb el nom de pila del seu familiar i eren escrites com d'amic a amic. Mai, però, no hi faltava, al final i més o menys evident, una *b* d'episcopal benedicció.

La seva consigna, des del primer moment, va coincidir amb el que fou d'antuvi, també, la nostra voluntat: la de moure'ns més que mai, i ara d'una manera absoluta, al marge de qualsevol color i de qualsevol tendència política, fos quina fos, en un terreny d'orientació i de realitzacions exclusivament espirituals. Ens proposava un tema a considerar i a viure: la doctrina de la caritat, segons sant Pau. I ens deia d'enfondir en l'oració de cadascú.

D'allò de què jo l'anava informant, en feia sabedor sempre Pius XI. Recordo encara perfectament el goig que traslluïa en una carta en què em comunicava que el Sant Pare, emocionat a la vista de les que el fejecista lleidatà Francesc Castelló i Aleu havia adreçat a la seva promesa i a les seves germanes acomiadant-se, en trobar-se en capella per a ésser afusellat aquella matinada pel sol fet de pertànyer a la F.J.C., pensava en ell com a futur patró de les joventuts d'acció catòlica de la nostra terra.

Quina fou la conducta general dels fejecistes en zona roja durant la guerra, pot definir-ho la frase d'un dels nostres més alts dirigents, passat a l'Espanya franquista —en què va salvar la vida—, en abraçar plorant, al seu retorn a Barcelona, l'any 1939, un dels nostres sacerdots que amb més perill havia treballat durant aquells trenta mesos: «Ara tornem els covards!». No era potser exacte, pel que a ell concernia. Però ho era, indirectament, en el que es referia al tremp exemplar amb què els fejecistes van aguantar els dos anys i mig de persecució i de guerra. I, més encara, pensant en aquells —potser tres-cents!— immolats pel sectarisme a les ciutats i als pobles.

Pel que fa al cardenal Vidal i Barraquer en relació amb nosaltres tot al llarg de la guerra, haig de fer constar que totes, absolutament totes les nostres iniciatives van trobar la seva aprovació i la seva benedicció. Ell mateix fou, com en la pau i sempre, el valedor i el puntal de la F.J.C. prop del representant del Crist a la terra. Ho acredita bé prou una carta, de la qual —sense cap comentari que l'acompanyés— em va trametre la traducció a Barcelona. Diu així:

«Ciutat del Vaticà, 30 gener 1938.

»Eminència Reverendíssima: Regraccio la V.E. per les noves bondadosament a mi trameses junt amb la vostra venerada lletra del 15 del corrent acompanyant còpia de dues cartes que suara havia rebut a Barcelona.

Amb el doctor López Peláez.

»N'he donat compte, com sempre, a Sa Santedat, que s'ha assabentat d'aitals noves amb el més viu interès. Amb particular satisfacció, S. S. ha remarcat, entre altres coses, el millorament que, encara que lleu, amb l'afebliment de la persecució contra l'Església, sembla notar-se d'un temps ençà en la tristíssima situació religiosa d'aquella regió tan provada. Però més que res ha donat satisfacció al seu cor paternal d'assabentar-se que, enmig de tants i tan greus perills, molts d'aquells joves d'acció catòlica es mantenen fermes en la fe i en llurs sants ideals.

»Donant compliment a ordres Augustes, m'afanyo a pregar a la V. E. de fer saber a aquells estimats joves que el Sant Pare els recorda amb paternal afeció i reconeixement, que participa de llurs sofrències i que tot pregant Déu que es digni d'abreujar l'hora de la prova, els envia de tot cor la Seva particular Benedicció confortadora.

»Volenterosament aprofito l'avinentsa per a expressar a la V. E. els sentiments de la més pregonera veneració.

»Signat: Eugeni Pacelli.»

També, per part meua, va sense comentari!

DESPRÉS DE LA GUERRA

Em consta que, bastant temps després de l'abril de 1939, des de molt amunt, hom va fer un tempteig —previ a un projecte de gestió— insinuant que segurament la possibilitat d'un canvi de diòcesi, tot salvant l'íntegra dignitat episcopal i cardenalícia, ajudaria a aplanar els camins per a un eventual retorn. La resposta, serena i meditada, del cardenal Vidal i Barraquer va ésser lapidària: «O Tarragona, o una cartoixa». I la guerra civil va continuar tenint per a ell un final sense final. L'home, el Bisbe, el Príncep de l'Església, el de l'afany d'ésser pobre en l'ocasió propícia, el qui s'havia ofert com a ostatge per la llibertat dels altres, l'únic Prelat que va continuar —en la màxima mesura del possible— com a Pare i Pastor dels seus i de tots, va morir a l'exili.

L'evocació apassionada acaba en contrapunt tremendament nostàlgic, però jo també sé, i vull dir, com el poeta, que: «Tot això que et conto, tot això és amor!». — FERRAN RUIZ-HÉBRARD.

ahir i avui

ELS ESCRITS DEL CARDENAL

Hugh Thomas ha pogut escriure un voluminós llibre sobre la Guerra d'Espanya —probablement el més venut arreu del món sobre aquest tema—, en l'índex onomàstic del qual, on consten més d'un miler de noms, no apareix ni una sola vegada el del cardenal Vidal i Barraquer (em refereixo a l'edició francesa que en aquests moments tinc a mà).

Aquest fet escandalós em sembla que és suficientment indicatiu de fins a quin punt ha arribat a ésser, d'estesa, la ignorància, i espès el silenci sobre la figura del Cardenal. Car qualsevol persona que s'hagi endinsat seriosament i amb afany d'objectivitat en l'estudi d'aquells esdeveniments tràgics, no hauria d'ignorar ni de silenciar la posició que el Cardenal va prendre —com a home d'Església— en aquella contesa i en els fets posteriors, fins a l'hora de la seva mort, a l'exili, l'any 1943.

La posició del cardenal Vidal i Barraquer fou tan important que, sense conèixer-la, hom no pot arribar a comprendre en tot llur abast els esdeveniments de la Guerra d'Espanya, ni els posteriors. Ni, fins i tot, alguns d'avui. Sortosament, el silenci continuat no ha pogut ofegar la veritat. La memòria de la figura del Cardenal, a despit de tot, ha perdurat viva. I cada dia que passa, cada nou fet que la investigació històrica fa sorgir d'entre silencis i oblits, confirmen que el cardenal Vidal i Barraquer ha estat un dels homes de l'Església universal, d'aquest segle, més exemplars i més importants. I, alhora, una de les personalitats més il·lustres de la Catalunya contemporània.

Home d'Església, només, mai home polític, independent sempre de tot poder temporal, bé que respectuós en tot moment amb l'autoritat civil; no belligerant mai en la contesa fratricida, car era pastor de tot el seu poble; home de la pau i de la reconciliació, car fou fidel sempre a la seva divisa episcopal que era, precisament, el més alt precepte evangèlic: «estimeu-vos els uns als altres».

Avui, després del Concili Vaticà II, l'exemple i l'ensenyament del cardenal Vidal i Barraquer se'ns fan encara més vius i més presents. I actuals. Encara ens poden ésser guia en els difícils moments que vivim, i en un futur incert. Cal, doncs, que hom faci un esforç perquè la seva obra i la seva doctrina siguin conegudes en tota llur extraordinària dimensió. Cal, per tant, aplegar tots els seus escrits i tots els testimoniatges sobre la seva vida. Per a aconseguir-ho, em permeto de suggerir a totes aquelles persones que tinguin en llur poder escrits o cartes del Cardenal, que vulguin cedir l'original o almenys facilitar-ne una fotocòpia. Em sembla que el millor indret per a aplegar-ho i dipositar-ho tot seria la Biblioteca del Monestir de Montserrat.

JOSEP BENET.

el cardenal i la cultura

per Pere Batlle i Huguet, pvre.

Bé que el cardenal Francesc d'A. Vidal i Barraquer, de santa memòria, fou un home i sacerdot de sòlida cultura, per raó de l'acurada preparació universitària en la carrera de Lleis i anteriors estudis humanístics, que completà després amb els estudis escolàstics, hom no pot dir que fos un intel·lectual investigador i científic. El seu mèrit i la seva característica més destacada és d'haver estat un perfecte home de govern, obert a totes les activitats culturals, a més de les pastorals i administratives, fomentant amb el major interès els estudis, les afeccions científiques i la formació cultural dels seus sacerdots; cercant i trobant sempre els homes més indicats i més ben preparats, animant-los i estimulants-los amb els mitjans de formació més convenients i impulsant llurs treballs i recerques.

Caldria un estudi a fons, detallat i documentat, per a demostrar a bastament aquestes afirmacions; però ens hem d'acontentar amb presentar un recull de records més o menys ben ordenats: alguns, fruit d'experiències personals; els més, oferts pels seus íntims col·laboradors; suficients, tanmateix, per a donar una visió, si no total, almenys impressionant, d'aquesta faceta de la grandesa del cardenal Vidal i Barraquer.

Després d'alguns anys d'inestimables serveis a la Cúria tarragonina, creat bisbe de Solsona, es preocupà tot seguit de donar nou impuls al Seminari d'aquella diòcesi; establí la càtedra de Sociologia i, com a aplicació pràctica d'aquesta matèria, la «Caixa del Seminari», dirigida i administrada pels mateixos estudiants. Volgué i aconseguí que molts sacerdots obtinguessin el títol de mestre per a ensenyar els infants de les escoles de pobles i colònies obreres, mentre col·laboraven a les tasques pastorals de les parròquies. Afavorí l'estudi de la Litúrgia creant el càrrec capitular de Prefecte de Cerimònies i ajudant decididament el Dr. Vendrell, autor d'obres d'investigació i de pràctica litúrgiques.

Promogué la fundació de sindicats agrícoles. I, sobretot, donà un impuls extraordinari a les excavacions arqueològiques i a la formació i l'enriquiment del Museu diocesà, tan interessant per les seves col·leccions prehistòriques, fruit de les recerques i els estudis de mossèn Joan Serra i Vilaró per les comarques de Solsona, amb diverses subvencions aconseguides dels alts organismes de l'Estat per a aquestes finalitats.

Un semblant interès i un semblant afany mostrà per l'ordenació i la revaloració dels arxius diocesà i capitular, i promogué la publicació de llur important documentació; féu comen-

çar també l'edició de la *Història de Solsona*, manuscrit del segle XVIII.

Ja arquebisbe de Tarragona, mostrà el més viu i eficient interès per promoure i elevar la formació cultural del clergat. Portà al Seminari i al Capítol sacerdots formats en universitats de renom, com el vigatà Dr. Miquel Vilatimó, procedent de Lovaina; i envià estudiants prometedors a centres d'alts estudis d'Espanya i de l'estranger: a Roma, per a estudis de filosofia i teologia, a la Universitat Gregoriana; o d'arqueologia, a l'Institut Pontifici d'Arqueologia Cristiana; o d'arxius, a l'Escola de Diplomàtica de l'Arxiu Vaticà; a París, per a estudis de Sociologia; a Friburg, de Suïssa, a Brussel·les, a Madrid, etc. Tot això amb vista als projectes que portava de cap, ja des de l'any 1917, quan era bisbe de Solsona, de la fundació d'un Seminari Regional o Universitat Catòlica, i que volgué portar a terme, quan fou arquebisbe, tractant-ne en una conferència de bisbes sufraganis.

També portà a Tarragona mossèn Serra i Vilaró, que fou encarregat de les excavacions sistemàtiques de la recentment descoberta necròpolis paleocristiana. Donà nou impuls i aportà noves adquisicions d'objectes i monuments d'art antic, que encara restaven a les parròquies, al Museu diocesà, del qual confirmà com a Conservador mossèn Jaume Bofarull, i féu que el Capítol designés un Inspector del Museu i de la vigilància del tresor artístic de l'Arxidiòcesi. Fomentà, més tard, l'ampliació i el millorament de les instal·lacions del Museu i la restauració d'alguns retaules; impulsà, a més, noves recerques i troballes, a les quals més d'una vegada volgué ésser present donant ànims als investigadors amb l'exemple i l'afecte del seu interès personal per aquestes coses.

Una altra obra memorable, per a la qual trobà també l'home preparat i ple de dedicació i laboriositat, mossèn Sanç Capdevila, fou l'ordenació de l'Arxiu episcopal i la creació de l'Arxiu històric arxidiocesà, que aplegà tots els arxius històrics de les parròquies de la diòcesi en una instal·lació modelica que merescu els elogis de Pius XI, el Papa arxiver, el qual, informat per l'investigador alemany Dr. Kehr, escriví al Cardenal una lletra cordial congratulant-se per l'organització de l'Arxiu, que creu perfecta, i comunicant-li que està estudiant la manera d'obligar totes les diòcesis a una obra semblant, pel prestigi de la cultura eclesiàstica. Aquesta concentració dels arxius parroquials ha portat un resultat que, no per imprevis, és menys important: la salvació de la quasi totalitat d'aquest tresor cultural que, altrament, hauria desaparegut amb la destrucció dels arxius de

les parròquies, gairebé tots cremats el 1936.

La catedral de Tarragona i les seves dependències monumentals visqueren una època d'esplendor; amb la decidida col·laboració del Degà del Capítol, i després bisbe auxiliar, Dr. Manuel Borràs, portà a terme una acurada ordenació dels seus tresors, restauracions importantíssimes i la pavimentació de les galeries del claustre. Féu fer la custòdia monumental, obra projectada per l'arquitecte Bernardí Martorell. Portà a la Catedral l'orgue de Mar i Cel, de Sitges, donació de Mr. Deering, amb què fou millorat i restaurat el magnífic orgue antic.

En complir-se el sisè centenari de la consagració de la Catedral, l'any 1931, el Cardenal publicà una bella i documentada carta pastoral sobre el temple Primat de Tarragona, de caràcter predominantment històric, esplèndidament editada i il·lustrada pel Capítol catedralici.

Promogué, amb la col·laboració d'il·lustres sacerdots de Tarragona, la fundació del «Paedagogium», centre de cultura religiosa popular, de to ben elevat, que funcionà amb èxit els dos o tres anys anteriors al 1936.

Ajudà amb eficàcia el moviment litúrgic que, en aquells temps i a les nostres terres, es posà a gran altura i superà els resultats de moviments posteriors i actuals. Igualment fomentà les empreses catequístiques amb l'organització d'un Secretariat diocesà que, entre altres coses de relleu, preparà i celebrà una Setmana Catequística a Reus, de fruits inoblidables.

Intervingué directament i personalment en la creació del primer Patronat del Monestir de Poblet, en temps del general Berenguer; del qual, però, no volgué ésser el President, sinó que proposà la llista de personalitats que l'havien de formar. Més tard, des d'Itàlia, col·laborà d'una manera principal en les negociacions per a la restauració monàstica de Poblet tractant-ne amb el General de l'Orde, Dom Bernat Bernadini.

I no oblidà gens la seva vila nadiua, Cambrils, on, amb la seva família, féu donació de la finca anomenada «can Vidal» per al col·legi de la Congregació de La Salle.

Les seves relacions i les seves amistats amb savis i investigadors donen idea de la consideració que mereixia en aquest aspecte de la seva silueta personal. Tractà amb assiduïtat els senyors Pau Font de Rubinat i Eduard Toda, amb els quals s'asseia sovint a taula per parlar de temes culturals i comentar projectes. Llaços d'amistat el lligaren amb personalitats com els pares Sunyol i Albareda, de Montserrat; amb

el cèlebre caputxí P. Miquel d'Esplugues; amb els doctors Llobera, Carerras, Cardó i Griera; amb el P. Casanovas; amb Mn. Higiní Anglès: impulsà i afavorí llurs empreses culturals i científiques.

Estimulà les activitats de la Balme­siana i del Foment de Pietat, i hi col­laborà: obra missional; obra dels Sants Evangelis i versions bíbliques po­pulars. Prologà llibres; prestà suport amb tot l'interès a la publicació de la documentada i prestigiosa revista «Analecta Sacra Tarraconensia».

Afavorí, fins i tot econòmicament, la fundació de «Prensa Asociada», agència catòlica de notícies; Editorial Catòlica; Editorial Spes; diaris, com «La Cruz», de Tarragona, «El Correo Cata­lán» i «El Matí». Prestà el seu ajut, per llur interès cultural, a les obres dels «Pomells de Joventut» i dels «Minyons de Muntanya».

Alguns detalls anecdòtics són ben sig­nificatius de la seva generositat, que arribava al sacrifici econòmic. Recor­dem només que en rebre l'homenatge del clergat de l'Arxidiòcesi de Tarragona quan celebrà les noces d'argent sacerdotals, homenatge que consistí en una important quantitat de diners, dis­tribuí aquests diners entre fundació de beques, donatiu a l'obra de Missions i un altre important donatiu a l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla, del qual, com a arquebisbe, era el Patró, donatiu que fou esmerçat en l'adquisició de rà­dium i de moderns aparells de Radio­logia i Radioteràpia, amb què contribuí al millorament d'aquell centre benèfic. Més tard, quan la República retallà ex­traordinàriament el pressupost del culte i la clerecia, es vengué l'automò­bil particular que tenia, i amb els di­ners que en tragué, pagà les pensions d'estudiants a Roma.

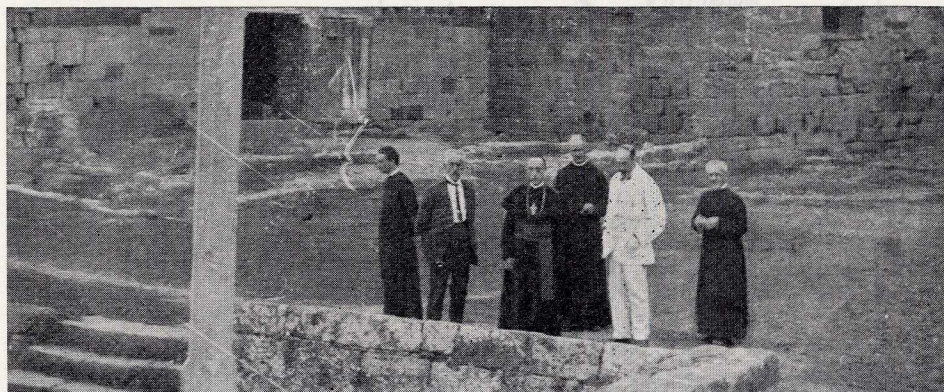
Les seves intervencions al Senat en temps de la monarquia reflectiren molt sovint i d'una manera brillant les se­ves preocupacions i el seu interès per la cultura, quan hi parlava de temes com la restauració d'esglésies, l'autono­mia de la Universitat, les excavacions i troballes de Mn. Serra i Vilaró, o feia l'elogi d'altres sacerdots investigadors, per a les obres dels quals demanava protecció.

Ja ben aviat, abans de l'any 1920, foren reconeguts els seus mereixements en aquest camp amb el nomenament d'a­cadèmic corresponent de l'Acadèmia de la Història. Ell volgué declinar aquest honor, però el director de l'Acadèmia, aleshores el marquès de Laurencín, contestava a la seva renúncia i li deia que el reconeixement dels seus mèrits i els seus dots havien pesat més que no les raons que la seva modestia li havia fet adduir per a demanar la suspensió del nomenament d'acadèmic.

Testimoni final de la seva fama d'ho­me culte ho foren les amistats íntimes que tingué, en temps del seu exili a Suïssa, amb el cardenal Journet, cate­dràtic de la Universitat de Friburg i di­

rector de la revista «Nova et Vetera», i amb Jacques Maritain.

Ple d'esperit sacerdotal, sabé agermanar les activitats pastorals amb l'a­fecció i la preocupació per les coses

El Cardenal, a Escornalbou, amb Eduard Toda.

Bisbe de Solsona, visita Empúries amb el president de la Mancomunitat, Josep Puig i Cadafalch.

A Pedralbes, amb el seu oncle Josep Barraquer, el primer dels il·lustres oftalmòlegs d'aquest cognom.

de la cultura. Fou un sacerdot i Prín­cep de l'Església exemplar i culte, i treballà decididament i amb totes les seves forces perquè els seus cler­gues fossin també exemplars i cultes sacerdots.

PERE BATLLE I HUGUET, pvre.